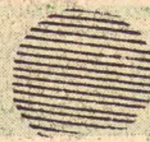
 нумары: НАША АКЦЫЯ КРЫПТАНІМ „В“ КАБ БАЧЫЦЬ БЕЛАРУСКУЮ ТЭЛЕВІЗІЮ 10 МІНУТ

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 17 (530) Год XI — 24 КРАСАВІКА 1966 г. — Цана 60 гр.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Балада аб нашэсцях

Між Дняпром і крыкам жураўліным,
Неўздалёк ад дымнага сяла
Ў прадзедам пакінутай хаціне
З козлікам Аленачка жыла.
Травы залацістыя дымелі,
Ноччу поўз вугор гарох крануць;
Як страла ў кальчугу, стронг на мелях
Упіваўся ў рабізну.
І аднойчы, як страла ў кальчугу,
Рать аднекуль з-за лясоў прыйшла,
Каб усё забраць: людзей ад плуга,
Хлеб і дым — ад дымнага сяла.
Чорныя, рагатыя, як здані,
Ў золаце й каменнях, бы ў агні.
Сэрцы ў іх забылі аб каханні,
Рукі — аб звычайнай дабрыні.
Іх багі удзячнасці чакалі,
І Аленку, — ў дар вадзяніку, —
Вывелі з хаціны і звязалі,
І на дзідах кінулі ў раку.
На слядах палонных — рос алмазы,
І на месцы, дзе вяршыўся пір —
Дым — ад летуценняў, прах — ад казак,
Струны абгарэлыя — ад лір.
Сонца ўніз схілялася суровае,
А калі далей пайшлі палкі, —
Белы козлік выбраўся са сховаў
І — чуйдух! — пацокаў да ракі.
І замэкаў, застагнаў, заплакаў,
Высунуўшы шэры язычок:

....

«Пашкадуй, Аленачка, сястрыца,
Выйдзі да мяне на беражок».

УЛАДЗІМІР КАРАТКЕВІЧ

ДЛЯ ЛЮДЗЕЙ ВЁСКІ

Свайго часу адзін з прэзасаў сказаў, што ГС — гэта «піён» вясковага гандлю і толькі гандлем будзе займацца. Безумоўна, — дадаў, — паколькі гэта спулдзельчая ўстанова будзем праводзіць курсы кравецкія ці гатавання. Але асноўная справа — гэта сетка крам на вёсцы і кантрактацыя жывёлагадоўлі.

Ад таго часу многа змянілася. ГС-ы пачалі займацца многа шырэйшым веерам спраў. Адышоў з працы былы мой размоўца. Не, не таму, што наброіў. Проста жыццё і новыя заданні патрабавалі новага чалавека, якога думкі і планы ў адносінах да такой інстытуцыі як ПЗГС і ГС многа шырэйшыя, такія, якіх патрабуе сучаснасць вёскі.

Адышоў той час, калі трэба было высылаць на вёску прапагатараў кантрактацыі жывёлагадоўлі, адыйдзе і час на агітатараў кантрактацыі збожжавых раслін. Вёска патрабуе штораз больш фаховай дапамогі. Але сучасная вёска — гэта не толькі кантрактацыі. Людзі, якія кіруюць вясковым гандлем, здалі сабе справу з таго, колькі на вёску прадалі радыёпрыёмнікаў, тэлевізараў, халадзільнікаў, швейных машын, матацыклаў і тп., што вясковыя жанчыны носяць такія ж як у горадзе панчохі, хочуць мець модную прычоску. А ў сувязі з гэтым паявілася запатрабаванне на стварэнне пунктаў паслуг гэтага характару.

— Яшчэ справа не найлепш укладаецца з гэтым, — гаворыць Вера Бароўская, адказны працаўнік за гэтую галіну працы ў Гайнаўскім ПЗГС. — Не ўсюды добра, таму што не ўсе ГС здаюць сабе справу з агромнай патрэбы арганізавання ў сваім асяроддзі такога тыпу паслуг. Аблягчэнне працы гаспадара павінна ісці раўнамерна ва ўсіх галінах яго жыцця. Вось, для прыкладу, прывяду Белавежу. Ёсць тут больш як сто тэлевізараў, матацыклы і іншыя хатнія прылады. Ёсць дом дзіцяці, інтэрнат і іншыя ўстановы, якія патрабуюць сціраць многа бялізны. Ужо даўно тут паўстала запатрабаванне на арганізацыю сеткі паслуг. Дык вось мы хочам у Белавежы перад усім пабудаваць механічную пральню. Дагаварыліся з ЗУРіТ і АРГЕД, каб іх спецыялісты прыязджалі ў арганізаваныя намі пункты і вялі рамонт тэлевізараў, радыёпрыёмнікаў і іншага хатняга абсталявання. Памяшканне і патрэбныя прылады купяць нашыя ГС і ПЗГС. Справа ў тым, каб гаспадар не цягнуўся за 20 — 30 кіламетраў з радыё ці тэлевізарам у Гайнаўку і траціў час.

Асаблівую ўвагу звяртаецца на працу і патрэбы жанчын і гэта не таму, што пані Вера сама жанчына, проста неяк хутчэй трэба вызваліць вясковую жанчыну з існуючай яшчэ адсталасці. Для гэтага арганізуюцца пункты «Сучаснай гаспадыні». Адсюль можна пазычыць сціральныя машыны, пыласосы, шаткаўніцы і іншыя. Тут арганізуюцца розныя парады. Напрыклад, хтосьці мае швейную машыну, а не з'яўляецца краўцом. Тады прыходзіць да такога пункту, дзе працуе прафесіянальны кравец, які параіць, як шыць, а нават можа скроіць і за пэўнай аплатай пашыць патрэбнае адзенне. У некаторых пунктах, адзін раз у тыдзень, прыймаецца гардэроб, які сваім самаходам ГС адвозіць у Беласток у пральню і многа, многа іншых.

У гэтым напрамку вядуцца паважныя інвестыцыі. Напрыклад, у Нараўцы Гайнаўскі ПЗГС арганізаваў слёсарска - кавальскую рамонтную майстэрню. Тут праводзіцца рамонт сельскагаспадарчых машын, матацыклаў, адбываецца вулканізацыя. Гэтая ж майстэрня каштавала 518 тысяч зл. Гайнаўскі ПЗГС плануе далейшыя інвестыцыі гэтага тыпу. Вера Бароўская не вельмі шырока аб гэтым гаворыць, таму што цяжка яшчэ аб многіх справах дэфінітыўна сказаць. Гэта ж усё новае, нявыпрабаванае, няведама якія будзе мець поспехі.

Але ўжо ёсць пэўныя цяжкасці. Усе разумеем, што цырульня на вёсцы не заўсёды будзе мець пад дастаткам кліентаў. А калі так, дык як утрымоўваць тут цырульніка? Пані Вера гаворыць, што, між іншым, такая сітуацыя заіснавала ў самой Белавежы. Але і на гэта знойдзецца выхад. Проста **некаторыя паслугі трэба будзе спалучаць.** Напрыклад «фрызыерка» можа адначасова весці пункт пачынкі панчох.

— Я ўпэўнена, што ўсе цяжкасці пераадолеем, — гаворыць Вера Бароўская. —Знойдзем шырэйшае зразуменне і ў некаторых ГРН, якія не заўсёды нам даюць памяшканні, а больш усяго сярод нашых ГС-аў, ну і самых людзей нашай вёскі.

А. Карпюк

У ПОШУКАХ НЕСПАКОЙНЫХ

БЕЛАРУСКІ ВАЯВОДСКІ АГЛЯД

Штогоднім звычаем Беларускае таварыства сарганізавала ваяводскі агляд гурткоў, якія маюць рэпертуар на беларускай мове. Прыехала 4 гурткі, выдзеленыя на павятовых аглядах: *Крушынянскі, Ляшукоўскі, Мілейчыцкі і Паўлаўскі.* Ставілі п'есы: «Боты» (Крушыняны), «Муж разява» і «Пярэстая Красуля» (Ляшукі), «Гарадскія госці» (Мілейчыцы), «Валодзін гальштук» (Паўлы).

Узровень аматараў быў высокі. Горш з дысцыплінай. Публічна не скажу хто, але адзін з гурткоў, які меў выступіць першым, разбегся пасля прыезду па вялікім Беластоку. Пасля гадзіны спазнення хлопцы прыйшлі на пахмеллі і ў выніку сапсавалі добра падрыхтаванае сваё выступленне.

(Тут хачу пару слоў на пытанне: ці гарэлка добра служыць аматарскаму руху? Існуе шырокае перакананне, што чарка дадае смеласці, бадзёрасці, паляпшае памяць. Адзін з удзельнікаў стараўся пераканаць мяне, быццам навукова даказана, што выпіўшы, лепш усё прыпамінаеш. Усё гэта абсалютная няпраўда. І бывае якраз наадварот. Не гаворачы аб тым, што п'янства пярэчыць падставовай аснове аматарскага мастацкага руху: пашырэнню культурнасці эстэтыкі і добрага выхавання).

Фрэквенцыя ў зале агляду падвяла, у чым вініць трэба ўжо арганізацыю: кепская пара (Вербніца) і брак якой-небудзь рэкламы агляду.

Здзівіла мяне адсутнасць на аглядзе гуртка з *Бялявіч.* У мінулым годзе ён здабыў першае месца. Аб ім пачалася голасна і добра гаварыцца. Нават у з'ездаўскім нумары «Нівы» аб ім і яго людзях пісалася. На павятовым аглядзе гурток здабыў, як весць нясе, прым, а на ваяводскім не мелі мы прыемнасці яго ўбачыць. Цікава, чаму так лёгка ўступаюць з поля бітвы амбітныя і добрыя белявіцкія людзі?

З сыпкіх пяскоў Сакольшчыны надзеяй тхнулі *Крушыняны,* якія бліснулі талентам і добрай беларускай вымовай. Падкрэсліваю гэты факт, бо Сакольшчына рэдка цешыць нас культурнымі ўзрывамі ў беларускім духу. Крушыняны парвалі стагнацыю. Няхай не перастануць, няхай падцягнуць іншых.

(Працяг на стар. 5)

Вясна. Зямля чакае на чалавека. — Фота В. Рудчык

ПЕРАКЛАДЫ ПОЛЬСКІХ СУЧАСНЫХ ПАЭТАЎ ■ ЛІТАРАТУРНЫ ДЭБЮТ ■ ПРАЦЯГ ЛІТАРАТУРНАЙ ДЫСКУСІІ ■ БЕЛАРУС — САКРАТАРОМ РУСКАЙ СЕКЦЫІ І ІНТЭРНАЦЫЯНАЛА ■ ПРА МІЛЕЙЧЫЦКІ ДРАМАТЫЧНЫ КАЛЕКТЫЎ ■ УСПАМІНЫ БЫЛЫХ ПАЛІТВЯЗНЯЎ САНАЦЫЙНЫХ ТУРМАЎ.

Падзеі • Здарэнні • Факты • Каментарыі • Весткі

СВЕТ

■ Заходнегерманскі міністр абароны фон Хасель зноў выступіў з ваяўнічым заклікам. У інтэрв'ю газеце «Кельнішэ рундшау» ён запатрабаваў, каб НАТО цвёрда прытрымлівалася «стратэгіі пярэдняга краю». Гэта «стратэгія», распрацаваная ў Пентагоне і ў бонскім ваенным міністэрстве, прадугледжвае сканцэнтраванне ў непасрэднай блізкасці да граніц з сацыялістычнымі дзяржавамі ўдарных сіл НАТО, аснашчаных ракетна - ядзернай зброяй.

■ Прэзідыум ЦК Айчыннага фронту В'етнама апублікаваў заяву, у якой рашуча асуджае Злучаныя Штаты за выкарыстанне атрутных рэчываў і ядахімікатаў у Паўднёвым В'етнаме. У заяве ўказваецца, што ў падраздзяленнях амерыканскіх войск атрутныя рэчывы выкарыстоўваюцца як «асноўная стандартная зброя». У час карных аперацый у розных раёнах В'етнама амерыканскія войскі і сайгонскія марыянеткі зганяюць цывільных жыхароў, галоўным чынам жанчын, дзяцей і старых, у спецыяльныя збудаванні і затым знішчаюць іх гранатамі, начыненымі атрутнымі газамі. З мэтай расшырэння хімічнай вайны, указваецца ў заяве, выкарыстоўваецца, у прыватнасці, перадыслакаваны з Японіі ў Паўднёвы В'етнам даследчы інстытут амерыканскага корпуса № 406 па вядзенню бактэрыялагічнай вайны.

■ У Тэгеран прыбыла група савецкіх спецыялістаў. Сумесна з іранскімі калегамі яны будуць распрацоўваць праект машынабудаўнічага завода.

■ Сенацкая камісія ЗША па замежных справах пачала абмеркаванне законапраекта аб асігнаванні 3,4 мільярда долараў на так званую замежную дапамогу. Дырэктар упраўлення міжнароднага развіцця Д. Бел заявіў, што 2,5 мільярда долараў з гэтай сумы будуць накіраваны на эканамічную дапамогу, а астатнія сродкі — на ваенную.

■ ФРГ, ЗША, Японія, Швейцарыя і франкісцкая Іспанія працягваюць гандляваць з Паўднёвай Радэзіяй. Пальма першынства ў аказанні падтрымкі расісцкаму рэжыму Сміта належыць Паўднёва - Афрыканскай Рэспубліцы. На думку многіх заходніх эканамістаў і палітычных наглядальнікаў, без усеабдымнай падтрымкі расістаў ПАР эканоміка Паўднёвай Радэзіі «пацярпела б крах у першы ж тыдзень пасля аднабаковага абвяшчэння незалежнасці».

■ Прэзідэнт Конга (Леапальдвіль) Жазеф Мабуту апублікаваў днямі дэкрэт аб новай рэарганізацыі адміністрацыйнай структуры краіны. Замест 21 правінцыі, якія існавалі да гэтага часу, створаны 12 «жыццяздольных» кангалезскіх правінцый.

Тут звяртаюць увагу на тое, што новая рэформа пакідае ў цэласнасці ранейшы вялікі бюракратычны адміністрацыйны апарат, які абыходзіцца краіне ў мільярды франкаў.

■ З мэтай увекавечання памяці выдатнага дзяржаўнага дзеяча і вялікага сына індыйскага народа Джавахарлала Неру ў сталіцы Індыі Дэлі, акрамя універсітэта імя Неру, будзе таксама створана акадэмія імя Неру. У гэтай акадэміі будуць вывучацца прадметы, да якіх праяўляў асаблівую цікавасць Джавахарлал Неру, і весціся навукова-даследчыя работы. Акадэмія будзе створана на сродкі фонду памяці Джавахарлала Неру. Акрамя таго, у кожным штаце краіны будуць створаны палацы для дзяцей. Гэтыя палацы будуць насіць імя Неру. Аб гэтым аб'явіў на прэс - канферэнцыі сакратар фонду памяці Джавахарлала Неру Каран Сінгх.

БССР

Мая заграніца (5)

...КАБ БАЧЫЦЬ БЕЛАРУСКУЮ ТЭЛЕВІЗІЮ

Ранютка, а дзевятай гадзіне (маскоўскі час!) я меў з'явіцца ў рэдакцыі слонімскай раённай газеты «За перамогу камунізма». Яшчэ ўвечары хацеў пачытаць гэту газету, яе ніколі ў вочы не бачыў. Аднак у кіёску выяснілі мне, што раённую газету не прадаюць, яе можна толькі выпісваць.

Ішоў на Студэнцкую вуліцу, дзе знаходзіцца рэдакцыя і... надзея на помач мне, каб пабачыць славутую слонімскую тэлевізійную рэтрансляцыйную вышку, якая знаходзіцца добры кавалак дарогі за Слонімам. Ад гасцініцы «Шчара», дзе я заначаваў, блізка да Студэнцкай вуліцы — сцежкаю праз нейкі скверык трапіў у нейкі панадворак, чарапкаўся па абледзянелых усходах, на якіх пакаўзнуўся і ўпаў. Добры знак, будзе ўдача! Хтосьці ззаду засмяяўся, паспяшыў памагчы мне і сам ўпаў... Сітуацыя адвярнулася, памагаў я. Гэты дурны выпадак развесяліў мяне, даў добры настрой.

Рэдактар газеты Ф. Ганчар ужо чакаў мяне. Удзячны я рэдактару Ф. Ганчару за ягоную журналісцкую дружалюбнасць. Дзякуючы яму я меў магчымасць хутка пабачыць рэтрансляцыйную вышку, з якою так многа надзей вяжуць нашы хаты з тэлевізарамі на Беласточчыне. Пры гэтай аказіі пазнаёміўся я з супрацоўнікам газеты Мікалаем Завялікам, з якім прагаварыў заслонімскую дарогу да рэтрансляцыйнай вышкі — і з сімпатычным шафёрам моцнага «лазіка», якім мы ехалі. (Ох, прыдаўся б «Ніве» такі «лазік» на бельска-гайнаўскія сцежкі - дарожкі). Газета «За перамогу камунізма» трымаецца моцна, выходзіць тры разы ў тыдзень, мае каля васьмі тысяч падпісчыкаў. Наколькі вядома, большасць раённых газет на Беларусі не дрыжыць за сваю будучыню. Іх папулярнасць, відаць, у тым, што мясцовыя яны і пра мясцовыя справы пішуць, клапоцяцца. Абласная гродзенская газета «Гродненская правда» ці брэсцкая «Заря» — не канкурэнты...

Але вось і тэлевізійная рэтрансляцыйная вышка. Высачэзная — здаецца, падае на нас, над ёю імчаць ветраныя хмары. Ля падножжа вышкі бялісты будынак — сябра Завялік ведае тут кожны кут, знаёміць мяне з інжынерамі: Віктарам Іванковічам, сімпатычным хлопцам з Віцебшчыны, і Іванам Аўсейчукам...

— Я родам з Беласточчыны, — кажа І. Аўсейчук. — З Бацютаў пад Беластокам...

Абступіла яго грыпная эпідэмія, падняўся з ложка, каб пабачыць мяне бы сваяка! Разгаварыліся мы перабіваючы адзін другому. Па-сваяцку. Дыпламатычнасць размовы чэрці на хвасце паняслі (вышэй вышкі!). Добра так ёй, гэтай штучнай дыпламатычнасці! Я пачуўся, як у беластоцкіх Крыніцах, адно наша крыніцкая вышка выглядае бы пасынак у параўнанні да слонімскай. Вышыня — 350 метраў, працуе на 10 канале, моц — 25 кілаватаў, а незадоўга будзе яшчэ мацнейшая. Такіх вышак у Савецкім Саюзе ўсяго тры. Яе абсяг каля 110—120 кіламетраў.

Успомніў я сваю электратэхнічную сярэднюю адукацыю, але гэта нямнога памагло мне. Тады, калі я канчаў у 1955 годзе беластоцкі электрычны тэхнікум, не было гутаркі аб тэлевізіі; хадзілі чуткі, што штосьці такое ёсць на свеце. Уся мая дылетанцкая наіўнасць звалілася на інж. Віктара Іванковіча,

(Працяг на стар. 5)

ПОЛЬШЧА

УРАЧЫСТАСЦІ Ў ГОНАР ТЫСЯЧАГОДДЗЯ

Велькапольшча — зямля, якая зараз састаўляе Познаньскае ваяводства. Тут звыш 1000 год таму назад радзіліся залежы польскай дзяржаўнасці, а горад Гнезна быў першай запісанай у гісторыі сталіцай Пястоўскай Польшчы.

Таму менавіта ў апошнюю суботу і нядзелю ўвага ўсіх грамадзян нашай краіны была накіравана на Гнезна і Познань. Адбываліся тут вялікія ўрачыстасці, якія распачалі апошні год святкавання нашага Вялікага Юбілею.

Урачыстасці ў Гнезне саўпалі адначасова з 21 гадавінай фарсіравання Одры і Нысы салдатамі I і II Арміі Польскага войска. У Гнезна прыбыў Маршал Польшчы Мар'ян Спыхальскі. Выступіў ён з абшырнай прамовай. У час урачыстасці аб'яўлена пастанову аб пабудове помніка першым польскім каралям — Мешку I і Балеславу Хробраму. Пасля ў фундамент помніка злажылі урны з зямлёй, якую прывязлі з палёў, дзе на працягу цэлага тысячагоддзя праходзілі гістарычныя баі. Урачыстасці ў Гнезне закончыліся магутным ваенным парадам.

Урачыстасці ў Познані мелі яшчэ больш буйны характар. У іх прынялі ўдзел прадстаўнікі найвышэйшых партыйных і дзяржаўных улад, а сярод іх: Уладзіслаў Гамулка, Юзэф Цыранкевіч, Мар'ян Спыхальскі, Чэслаў Выцэх і Юльян Гарадэцкі.

На плошчы Адама Міцкевіча сабралася каля 200 тысяч жыхараў горада і дэлегатаў з усяго ваяводства. З прамовай выступіў Уладзіслаў Гамулка.

Першы сакратар ЦК ПАРП гаварыў аб прагрэсіўных традыцыях Велькапольшчы, аб змаганнях яе насельніцтва за нацыянальную і грамадскую незалежнасць; высока ацаніў працавітасць пазнанякаў і разбудову гаспадаркі ў пасляваенны час. «...Плён асноўных збожжавых культур узрос у Велькапольшчы з няцэлых 14 цэнтнераў з аднаго га ў даваенных гадах да звыш 21 цэнтнера ў апошніх гадах...» Пасля Ул. Гамулка гаварыў аб ролі і значэнні нашай айчыны ў цяперашнім свеце. «Сацыялістычнае пераўтварэнне ў нашай краіне і існуючай граніцы Польшчы на захадзе не змогуць змяніць ніякія варожыя нам сілы...» Затым І-шы сакратар даў рашучы адпор гэтым прадстаўнікам іерархіі каталіцкай, якія намагаюцца пераўтварыць Польшчу ў «крэпасць хрысціянізма». Асабліва моцна крытыкаваў Ул. Гамулка аўтараў славутага «пасланія» нямецкім епіскапам «...Яго аўтары ў імя сваіх адсталых палітычных мэт, адпусцілі ўсе грахі гітлераўскім злачынцам, даравалі ім Асвенцім, Майданак, Трэблінку і ўсе іх людабойчыя злачынствы, якіх дапусціліся на польскім і на другіх народах...»

Пасля Юльян Гарадэцкі аб'явіў пастанову Дзяржаўнага Савета ПНР аб прысваенні гораду Познані і Познаньскаму ваяводству найвышэйшага нашага дзяржаўнага ордэна — Ордэна Будаўнічага Народнай Польшчы.

І Ў БЕЛАСТОКУ...

...мінулая нядзеля таксама прайшла вельмі ўрачыста. На плошчы перад Медыцынскай акадэміяй сабралася каля 20-ці тысяч жыхараў Беластока і прадстаўнікоў многіх паветаў, каб адправіць у далёкую дарогу — аж да Гданьска — Эстафету Тысячагоддзя. Эстафета гэтая завязе рапарт аб творчай працы грамадзян Беласточчыны, якія сустракаюць наш Вялікі Юбілей чынам прадукцыйным вартасцю ў звыш 70 мільёнаў зл.

ВАЯВОДСТВА

НА ПОЎНАЧЫ ГАСПАДАРНЕЙ І КУЛЬТУРНЕЙ

21 год назад пасля доўгіх і цяжкіх баёў, дзе загінула каля 30 тыс. афіцэраў і салдат Чырвонай Арміі, былі вызвалены і звернуты Польшчы пасля доўгіх вякоў прускай няволі тэрыторыі раёнаў Галдапі, Элка і Алецка.

Уваход гэтых паветаў у арганізм нашага ваяводства толькі 21 год таму назад ужо ад самага пачатку стварaў для іх іншы старт да вырашэння як гаспадарчых, так і грамадскіх задач.

У адным толькі не было 21 год назад розніцы паміж мазурскімі раёнамі і паветамі Беласточчыны — у ступені пасляваеннага знішчэння.

Можна шмат гаварыць аб шматлікіх аспектах гісторыі паўночных зямель, аднак трэба выдзеліць іх дынаміку развіцця, спружыністасць у грамадска-культурнай галіне.

Найважнейшая, мабыць, справа — гэта людзі.

Пакажыце мне такі горад на Беласточчыне, як Галдап, дзе лік жыхараў (паводле 1965 года) павялічыўся ў параўнанні з 1946 годам у 12 разоў, або Алецка — у 5 разоў, ці Элк — у 4 разы. У 1948—1958 гадах паказчык натуральнага прыросту на тысячу чалавек насельніцтва ў гэтых паветах быў найвышэйшы ў Польшчы і нават у Еўропе!

Цяпер з гэтага вынікае яшчэ адзін спецыфічны элемент, які адрознівае гэтыя паветы ад іншых у дэмаграфічным арганізме Беластоцкага ваяводства. Элемент гэты — маладосць паўночнай Беласточчыны. Пад канец мінулага года прыблізна на кожныя 115 тысяч чалавек у трох мазурскіх паветах было больш 55 тыс. дзяцей і моладзі, народжанай тут у перыяд XX-годдзя Народнай Польшчы.

Хапіла толькі аднаго года польскага гаспадаравання на гэтых дашчэнту зруйнаваных вайною землях, каб ужо пад канец 1946 года дзейнічала тут 30 прадпрыемстваў грамадскай гаспадаркі. Наступныя гады былі далейшым перыядам адбудовы, прычым асаблівая ўвага была звернута на развіццё харчавой прамысловасці і прамысловасці будаўнічых матэрыялаў.

У 1960—1962 гадах прамысловасць мазурскіх паветаў праяўляла (так і цяпер) значна большую дынаміку развіцця, чым тэмпы ўзросту прамысловасці ў ваяводстве. Гэтая з'ява асабліва выразна выступае ў Элцкім павеце. Імпануюча выглядае таксама дынаміка развіцця сельскай гаспадаркі, якая спрыяла таму, што Алецкі павет, даслоўна з нічога, за перыяд 1945—1964 гадоў стаў найбольш таварным (у галіне сельскай гаспадаркі) паветам Беласточчыны.

Сёння Элк (побач з Ломжай) найбольшы ў нашым ваяводстве цэнтр школьнай моладзі. Ужо ў 1946 годзе арганізаваліся агульнаадукацыйны ліцэй і тэхнікум сельскагаспадарчай рахунковасці. Пазней быў створаны педагагічны ліцэй, эканамічны тэхнікум і рамесныя школы — гандлёвая і адзежная. Цяпер тут дзейнічае калектыў рамесных школ ЦРС, а педагагічны ліцэй стаў настаўніцкай студыяй.

Ад першых дзён незалежнасці ў трох паветах былі арганізаваны ўсе даступныя формы распаўсюджвання культуры, перш за ўсё — святліцы, бібліятэкі і кіно. Клапатліва перахоўваліся рэгіянальныя элементы мазурскай культуры. Многія дзеячы заняліся даследваннем мінулага гэтых зямель, шукаюць помнікаў народнага мастацтва, вышукваючы ў архівальных матэрыялах

(Працяг на стар. 4)

Тэлевізія • тэлевізія • тэлевізія • тэлевізія • тэлевізія

NIEDZIELA, 24.IV.

9.40 „Moskiewski Kreml wczoraj i dzisiaj" (pokój i gabinet Lenina) — (Moskwa); 10.20 Program dnia; 10.25 TV Kurs Rolniczy: „Walka z chwastami w zbożach"; 11.10 PKF; 11.20 Dla młodych widzów: Kino „Przygoda" — „Holenderska przygoda" — film jugosł.; 12.25 Wiad. dz. TV; 12.35 „Rozwódka" — Leo Fall — TV montaż operetkowy; 13.35 Dla młodych widzów: „Niedzielne wagary" — wodewill uczniowski; 14.05 „Na trasie" — rep. („Ludzie i zdarzenia"); 14.20 „Zaułki" — („Piórkiem i węgiem"); 14.45 „Zawsze w niedzielę" — TV Turniej Miast: Brzeg — Nysa; 16.40 „Spotkanie z aktorem" — Wanda Chwiałkowska i Janusz Kłosiński; 17.20 Sprawozdanie z Międzynarodowych Mistrzostw Polski w skokach do wody; 18.05 „Symphonie Comcertante" — program baletowy do muzyki Karola Szymanowskiego; 18.35 „Koń, który mówi" — film; 19.00 „Słownik wyrazów obcych"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dz. tel.; 20.00 „Towarzysz Regent" — film fab. CSRS; 21.30 „Niedziela Sportowa"; 21.45 „Śpiewa Pia Colombo" — Francja.

PONIEDZIAŁEK, 25.IV.

16.50 Program dnia; 16.55 Wiad. dz. TV; 17.00 Dla dzieci: „Poly i tajemnica siedmiu gwiazd" — film; 17.15 Dla młodych widzów: „Rower"; 17.35 „Czy nowy zawód" — („7 milionów młodych"); 17.55 „Giełda reporterów"; 18.20 „Kino Krótkich Filmów"; 18.50 Magazyn Postępu Technicznego; 19.20 „Dobranoc"; 19.30 Dz. tel.; 20.00 Teatr TV: „Montserrat" Emanuela Reblesa. Wykonawcy: T. Lipowska, E. Wiśniewska, T. Bartosik, H. Bąk, A. Dzwonkowski, J. Englert, St. Jasiukiewicz, M. Milecki, A. Nowakowski, M. Voit i inni; 21.25 „Na półkach księgarskich"; 21.35 Dz. tel.; 21.45 13 lekcja jęz. ang.;

WTOREK, 26.IV.

10.00 „Mordercy" — film fab. franc. od lat 16; 11.45 Przerwa; 11.55 Dla szkół: (kl. XI) Język polski — Stanisław Grochowiak „Ballada ciesielska" („Dzieje dramatu"); 12.25 Przerwa; 16.15 Program dnia; 16.20 Politechnika TV: Kurs Przygotowawczy. Fizyka. (Ciepło. Równoważnik ciepła i pracy. Zasady termodynamiki). Wykładowca: dr St. Dembiński; 16.55 Wiad. dz. TV; 17.00 Dla dzieci: „Kino Ptyś" — Kronika i filmy: 1) „Profesor Filutek w parku", 2) „O ptaszku, który nie chciał śpiewać"; 17.15 „Asocjacje" — teleturniej; 17.45 Dla młodych widzów: „Zapraszam na wtorek wieczór" — z wizytą u prof. Jerzego Szablowskiego — historyka sztuki i dyrektora Państwowych Zbiorów na Wawelu; 18.15 „Skrzyżowanie dróg"; 18.35 „Drobiazg 1002"; 19.00 „Skazani na zapomnienie"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dz. tel.; 20.00 „Mordercy" — film fab. franc. od lat 16; 21.45 „Bez apelacji" (cz. II); 22.05 Dz. tel.; 22.15 Politechnika TV. Kurs Przygotowawczy: Fizyka. (Ciepło. Równoważnik ciepła i pracy. Zasady termodynamiki). Wykładowca: dr St. Dembiński; 22.45 14 lekcja jęz. franc.;

ŚRODA, 27.IV.

10.00 „Kratkowana chorągiewka" — film tv ang.; 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Fizyka. „Stany skupienia ciał"; 11.25 Przerwa; 16.20 Program dnia; 16.25 Politechnika TV. Kurs Przygotowawczy: Matematyka. (Funkcje trygometryczne). Wykładowca: doc. St. Gładysz; 16.55 Wiad. dz. TV; 17.00 Teatr. Mała Scena Młodego Widza: Marian Brandys „Honorowy łobuz"; 17.30 Tygodnik wiejski: „Kiedy trzeba podjąć decyzję"; 17.55 „Notatnik afrykański" — rep. film.; 18.10 PKF; 18.20 „Arcydzieła muzyki prezentuje Leonard Bernstein"; 18.50 Wszechnica TV: „Gorliwi o dobro publiczne" — program historyczny („Konstytucja 3-go Maja"); 19.20 Dobranoc; 19.30 Dz. tel.; 20.00 TV Kurier Warszawski; 20.15 „Kratkowana chorągiewka" — film tv ang.; 21.05 „Światowid" — mag. spraw międzynarodowych; 21.30 Dz. tel.; 21.40 Politechnika TV. Kurs Przygotowawczy: Matematyka. (Funkcje trygonometryczne). Wykładowca: doc. St. Gładysz; 22.10 14 lekcja jęz. ros.;

CZWARTEK, 28.IV.

10.55 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „Z wizytą u króla Jana Sobieskiego"; 11.25 Przerwa; 15.45 Program dnia; 15.50 14 lekcja jęz. franc.; 16.10 TV Kurs Rolniczy: „Jak poprawiać użytki zielone"; 16.55 Wiad. dz. TV; 17.00 Dla młodych widzów: „Najmłodszy front" — etiuda telewizyjna; 17.25 „Telewizyjny Klub Trzynastolatków"; 17.45 „Nie tylko dla pań" — mag.; 18.05 „Muzyka i poezja" (Sergiusz Prokofiew i Anna Achmatowa); 18.35 „Czwarta zmiana"; 19.05 „Kwadrans zagadek" — teleturniej; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dz. tel.; 20.00 „O krok od krokodyla" — rep. film. z Kuby; 20.15 Teatr Kobra: „Znajoma z pociągu" — widowisko sensac. Anthony Gilberta. Wykonawcy: J. Żardecki, B. Rachwalska, W. Skaruch, K. Stypułkowska, W. Kwaśniewska, R. Kierczyński, K. Kowalewski, L. Pietraszkiewicz, H. Norowicz; 21.15 Magazyn Medyczny; 21.45 Dz. tel;

PIĄTEK, 29.IV.

16.30 Program dnia; 16.35 13 lekcja jęz. ang.; 16.55 Wiad. dz. TV; 17.00 Dla młodych widzów: „Hasło: Wici"; 17.30 — Film seryjny; 17.55 Program historyczny, 18.30 „Wielokropek"; 18.50 Wszechnica TV: „Informacje i kody" — („Czy państwo lubią matematykę"); 19.20 Dobranoc; 19.30 Dz. tel.; 20.00 „Trasa Czombora" — rep. („Z kamerą po kraju"); 20.15 Jan Drda „Igraszki z diabłem". Wykonawcy: J. Trela, St. Urbaniak, Fr. Paget, T. Walczak, J. Wolski, St. Rychlicki, A. Tomschey, M. Kotula, J. Wolska, I. Walczak i inni (przeniesienie z Teatru „Groteska" w Krakowie); 21.55 „E-82" — rep.; 22.25 „10 minut recenzji" — przed kamerą A. Wasilewski; 22.35 Dz. tel.;

SOBOTA, 30.IV.

9.20 „Ich dzień powszedni" — film fab. pol.; 10.55 Dla szkół: (kl. VI) Botanika — „Od wiosny do zimy"; 11.25 Przerwa; 16.05 Program dnia; 16.10 14 lekcja jęz. ros. (powt.); 16.30 Program tygodnia; 16.50 Wiad. dz. TV; 16.55 „Wędrowne ptaki" — film radz.; 18.00 „Po szóstej" — Młodzieżowy Klub TV (Poznań); 18.40 „Studio 63" — „Mazur Kajdaniarski". Wykonawcy: Z. Hobot, G. Lutkiewicz, T. Ross, W. Siemion; 19.20 Dobranoc; 19.30 „Monitor"; 20.05 „Otwieramy studio" — program rozrywkowy (Katowice); 21.15 Dz. tel.; 21.30 Wiadomości sportowe; 21.40 „Ich dzień powszedni" — film fab. pol. od lat 16.

Наша акцыя

КРЫПТАНІМ „В"

Кленікі залічваюцца да самых вялікіх вёсак Гайнаўшчыны. Яшчэ перад вайною праведзена тут камасацыя, і таму шмат кленікаўцаў пабудавалася на прыдзеленых ім палетках.

Зараз у вёсцы і на калёніях жыве 1059 чалавек.

КЛЕНІКІ

Кленікі. Клябаншчына.

Стары настаўнік Андрэй Тапалеўскі цікавіцца гісторыяй сваіх родных Кленік. Гісторыю гэтай вялізнай вёскі выводзіць ён са старых часоў, калі яшчэ Кіеўская Русь прымала хрысціянскую веру. Тады праўдападобна ў аколіцы цяперашняга недалёкага мястэчка Нарва над ракою Нарва манахі з Кіева хрысцілі ў шырокай вадзе мясцовых людзей. Пахрысціўшы ўсіх, манахі пасяліліся на месцы цяперашніх Кленік, дзе пабудавалі свае пустэльніцкія манашскія келлі — дапамагалі людзям у розных справах, вучылі іх гаспадаркі. Паблізу іх келляў пачалі забудоўвацца людзі, і гэтае месца з манашскімі келлямі назвалі — Келейнікі. Прамінулі доўгія вякі, і па манахах не засталося следу, а мясцовасць пачалі называць зручней: Клейнікі або Кленікі (на афіцыяльных пячатках таксама па-рознаму напісана назва вёскі).

Людзі гавораць — Кленікі. Сярэдзіна вёскі называецца — Клябаншчына (ад плебаніі свяшчэнніка). Канец вёскі называецца — Канец, а другі канец — пачынаючы ад скрыжавання дарог да Гародчына і Чыжоў — называецца: Загаць. Гэту Загаць калісьці раздзяляла ад вёскі вялікая «баюра» (азерца). Відаць, была гаць для праходу. Але «баюра» даўно высахла і даўно ўжо праходзіць праз Кленікі брукаваная дарога Бельск — Нарва.

Здаўных-даўна не было згоды паміж жыхарамі паасобных частак вёскі. Даходзіла нават да цяжкіх біятык. Асабліва гэтая нязгода адчувалася ў час танцаў. Здаралася, што ў Кленіках аж тры забавы. Яшчэ да нядаўна кожная «дзяльніца» вёскі мела сваю танцавальную пляцоўку. Зараз вёска, так сказаць, адміністрацыйна падзелена на дзве часткі. Ёсць тут два солтысы, якія спаборнічаюць паміж сабою. У апошнія гады стала сітуацыя наладжвацца. Многа ў гэтым зрабіла школа.

На пачатку нашага веку Кленікам пашанцавала мець энергічнага свяшчэнніка, нейкага Івана Хлябцэвіча, родам з-пад Слоніма. З расказаў кленіцкіх людзей можна меркаваць, што быў гэта чалавек дзелавога характару. За прычынаю яго ды ягоных сыноў у 1907 годзе створана ў Кленіках публічную бібліятэку (кленіцкая бібліятэка можа святкаваць у будучым годзе сваё шасцідзесяцігоддзе).

Раней, недзе ў 1905 годзе Хлябцэвіч перабудаваў сваю лазню на царкоўна-прыхадское жаночае вучылішча для кленіцкіх дзяўчынят. Вучыла тут яго дачка. Такія школы — рэдкасць.

У 1908 годзе кленіцкае аднакласнае народнае вучылішча пераўтворана ў двухкласнае. Была гэта школа падобная як бы да цяперашніх падставовых школ. Свяшчэннік Іван Хлябцэвіч намагаўся арганізаваць малачарню ў Кленіках, гаварыў з амбоны аб карысці малачарні. Аднак да арганізацыі малачарні не дайшло.

НОВЫЯ ПРАБЛЕМЫ КЛЕНІЦКАГА ПОБЫТУ

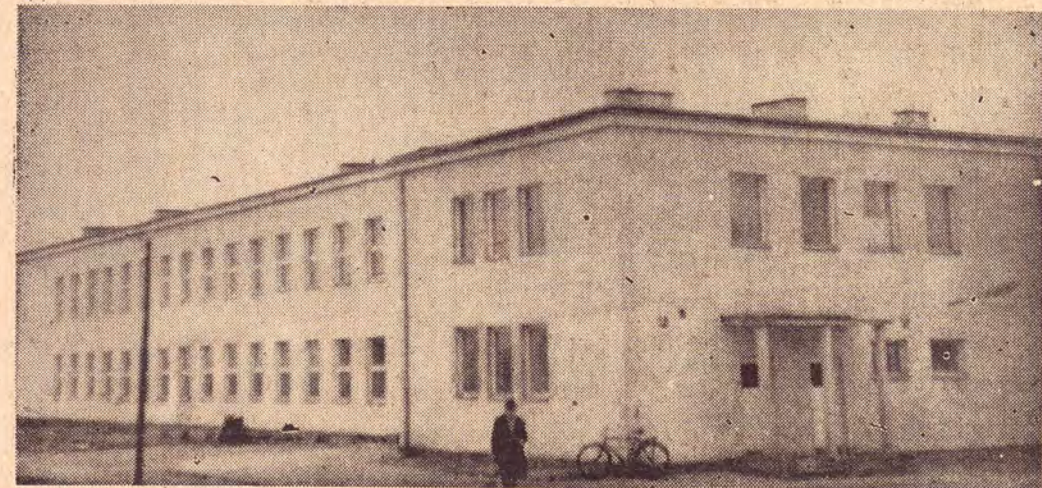
У будынку былога народнага вучылішча жыве цяпер фельчар. Зрэшты, тут знаходзілася сучасная кленіцкая сямікласная школа, якая год таму назад выбралася ў новы, прасторны будынак пабудаваны недзе на пагранiччы Клябаншчыны і Канца. Фельчар — Яўгеній Краўчук — вечна заняты чалавек. Людзі нясуць яму свае хваробы, апрача хворых зубоў — з імі трэба ехаць аж у Гайнаўку. Праўда, пару тыдняў таму назад паявілася нарэшце дэнтыстка ў недалёкай Нарве. Калісьці заехаў у Кленікі дэнтыстычны амбуланс. людзі збегліся да яго бы па селядцы на Каляду. У Кленіках і навакольных вёсках амаль дзевяноста працэнтаў дзяцей і моладзі мае зубы хворыя перагноем! Смутная гэта праўда... Ад фельчара даведаўся я, што тут, так сказаць, папулярнай хваробай была жаўтачка. Гэту эпідэмію жаўтачкі ўдалося ўгамаваць, але невядома, на як доўга?! У Кленіках і аколіцы няма здаровай, добрай вады — калодзежы тут плыткія, мутнавыя. Улады намераны пабудаваць дзве глыбінныя студні (артэзіянскія) і маюць надзею, што гэтым самым заахвоцяць мясцовы люд будаваць іменна такія студні. Жаўтачка шырыцца там, дзе нядобрая вада і бруд; жаўтачка — заразная хвароба. У 1964 годзе хварэла жаўтачкаю 14 асоб, у 1965 годзе хварэла ўжо 22 асобы, а ў гэтым годзе пакуль што было толькі шэсць выпадкаў жаўтачкі, г. зн. 2 асобы хварэла з Кленік, 2 — з Сапава і 2 — з Козлікаў. У папярэднія гады большасць хворых было з Тынявіч. У Тынявічах нізкае месца, надзвычай плыткая вада ў калодзежах — і небяспечная. Дэзінфекцыя тынявіцкіх хат паўстрымала паход жаўтачкі, але гэта нічога не вырашае. Патрэбны глыбокія калодзежы, артэзіянскія калодзежы — патрэбна добрая лазня. Нічога не сыплецца маннаю з неба, трэба самім тынявіцкім людзям узяцца за сваю справу — узяцца будаваць калодзежы, лазню.

Меў свае хворабы і мясцовы кленіцкі сельскагаспадарчы гурток — проста, «сухоты на грошы», вечны дэфіцыт. Прычыну гэтай хваробы выяснілі кленіцкія хлопцы, якія склалі такую спеўку:

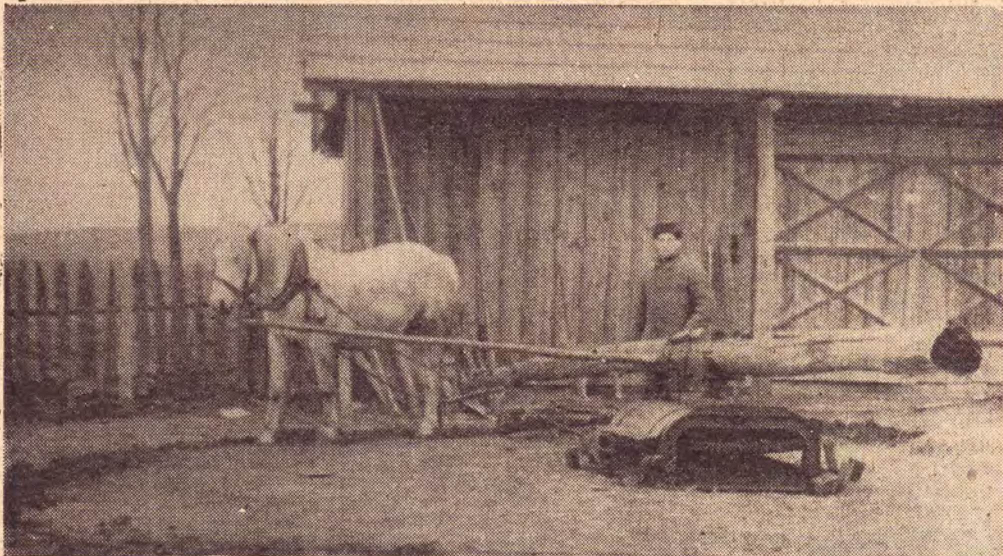
У «кулку» новы статут,
калі літар у кішэні,
то і трактар тут!..

Трактараў хіба з чатыры штукі, і яшчэ два будзе — а дастаць іх цяжка было, трэба было ўжываць спосабу «з літрам у кішэні». Цяпер ёсць надзея, што спеўка кленіцкіх хлопцаў хутка прападзе, бо ў гуртку выбрана новае праўленне і ўводзіцца парадак.

У Кленіках шырыцца тэхніка, механізацыя, от Пракапюкоў млын — таксама механічны і электрычны. Калісьці на кленіцкіх пагорках стаялі ветракі — няма іх ужо даўно.

Кленіцкая школа.

С. Карпінскі манежам рэжа сечку.

КЛЕНІЦКАЯ СЛАВА

Слава Кленікаў у спорце. Кленіцкія спартсмены выйшлі на агульнаваяводскую арэну: рыхтуюцца да ваяводскай спартакіяды ў Алецку, якая адбудзецца ў месяцы маі. Там будуць прэзентаваць Гайнаўскі павет.

Мясцовы ЛьЗС налічвае каля 45 членаў. Ёсць секцыі ручнога мяча, валейболу, шахматнай гульні, лёгкай атлетыкі, сталовага тэніса. У мінулым годзе ў павятовых шахматных розыгрышах у Гайнаўцы кленіцкія шахматысты здабылі першае месца сярод дзяўчат — Марыся Асіпюк; сярод мужчын — Аляксандр Закройшчык.

Кленіцкія дзяўчаты з секцыі ручнога мяча ўвайшлі ў акруговую лігу.

З ВІЗІТАМ У ГРН

Кленікі далі шмат кадры ў розныя ўстановы не толькі Беласточчыны. А вось зараз у вёсцы няма людзей, якім можна было б даверыць тую ці іншую функцыю. У ГРН на 6 штатных працаўнікоў толькі ад нядаўна працуе адна дзяўчына з Кленік. Настаўнікі немясцовыя, начальнік пошты і лекар таксама.

— У Кленіках яшчэ сярэдневякоўе, — гаворыць старшыня ГРН Сяргей Каліноўскі. які даязджае сюды да працы з Курашава.

Вельмі павольна змяняюцца тут навыкі і звычаі ў гаспадараванні. Цяжка загітаваць сялян на карысную ім кантрактацыю збожжа. Ёсць 22 гаспадары, якія нічога не плацяць дзяржаве, і іхнія гаспадаркі трэба адчужаць — «вывлашчаць».

У вёсцы яшчэ мала матацыклаў (толькі 6), няма ў гаспадароў тэлевізараў. Не шануецца тут грамадскае дабро. Паспулдзельчы кароўнік так знішчылі сяляне, што нават пабілі азбестовае пакрыцце і павымалі з рамамі вокны.

НОВАЕ

Вельмі выгадна жыхарам Кленік стала з таго часу, калі праз вёску пачалі ездзіць ПКС-ы. Штодзённа ў адзін і другі бакі праязджае 8 аўтобусаў. Вялікімі здарэннямі ў жыцці вёскі былі: адкрыццё пункта аховы здароўя, ветэрынарнага пункта, пабудова крамы, школы. злеўні малака і арганізаванне сельскагаспадарчага гуртка.

ШТО ЯДУЦЬ КЛЕНІКІ?

Найбольш папулярная на вёсцы свініна, найменш — кураціна.

СВАЕ СВЯТЫ

Шмат святаў, якія святкуюцца ў Кленіках, устанавілі жыхары гэтай вёскі.

НЯМА РАЗВОДАЎ

У Кленіках не прыняты разводы. Хоць муж з жонкаю жывуць, як кот з сабакаю, хоць б'юцца і па цэлых тыднях не гавораць, але не разыходзяцца. Праўда было адно выключэнне, калі жонка пакінула свайго мужа. але не зычым нікому толькі громаў, колькі атрымала (і атрымлівае) яна ад аднавяскоўцаў.

Люстравалі:

Міхась Хмялеўскі
і Сакрат Яновіч

НАША АКЦЫЯ

Крыптанім „В"

Пачынаем новую акцыю. Гэтым разам бярэм на варштат вёску. Хочам пазнаць яе глыбей і адначасова паказаць яе шырэй нашаму чытачу.

Ён жа, у асноўным, паходзіць з вёскі, ведае яе — могуць нам сказаць. Ці варта тады рабіць толькі захаду? Варта! Хоць бы толькі таму, што нашы (і чытача) веды аб вёсцы часта аказваюцца далёка няпоўнымі. Дастаткова паставіць пытанне «якая гісторыя тваёй вёскі?», а з адказамі на яго будуць вялікія клопаты. А што гаварыць ужо пра суседнія вёскі. Калі да гэтага дадаць традыцыі, звычаі, людзей (шматлікія і розныя), дык стане перад намі пытанне значных намераў.

Але не толькі на гэты бок ведаў аб вёсцы хочам сканцэнтраваць сваю ўвагу. Цікавіць нас, перш за ўсё, цяперашняя вёска, яе цяперашняе жыццё — быццё, яе справы і людзі. Мінулае павінна тут толькі памагчы зразумець сённяшняе. Інакш: наша акцыя, якую зашыфравалі мы пад крыптанімам «В» (вёска), носіць пазнавальны характар, павінна служыць дапамогай у знаёмстве з родным краем.

І так, якая ты, наша вёска? Першыя скромныя спробы адказаць на гэтае пытанне даюць нашыя рэдакцыйныя люстратары. Запрашаем да ўдзелу ў акцыі ўсіх нашых чытачоў. Дасылайце свае заўвагі, прапановы і матэрыял. Наступным разам люструем Трасцянку.

ПАЛКОЎНІК АБЕЛЬ РАСКАЗВАЕ

Пазней я часта раздумваў аб тым, чаму ў дзень арышту і на працягу наступных месяцаў і гадоў я не хваляваўся за свой лёс.

Самае галоўнае, мне здаецца, заключалася ў тым, што з'яўленне ўпаўнаважаных федэральнага бюро расследванняў дэпартамента юстыцыі ЗША прымусіла перш за ўсё падумаць, як захаваць ад правалу маіх памочнікаў. Вось таму пытанне аб маім асабістым лёсе і адсунулася на другі план.

Мяне ў наручніках правялі ўніз, да машыны, пасадзілі ззаду за шафёрам. Побач сеў адзін з супрацоўнікаў іміграцыйнай і натуралізацыйнай службы (ІНС). Спераду сеў другі супрацоўнік — відаць, старшы. У мяне з'явілася магчымасць пазбавіцца яшчэ ад аднаго доказу. У заціску для гальштука знаходзіўся кавалак тонкай плёнкі з тэкстам даклада па аднаму важнаму пытанню. Калі я пачаў папраўляць гальштук, старшы заўважыў гэта і выхапіў у мяне з рук заціск. Але замест таго, каб разгледзець яго ў спакойнай абстаноўцы, ён пачаў яго разбіраць. Калі ж, нарэшце, яму ўдалося гэта зрабіць, плёнка непрыкметна для яго выпала. Ён агледзеў рэч, нічога не знайшоў і вярнуў мне. Гэта здарэнне мяне развесяліла, я сказаў яму:

— Вы занадта схільны падазраваць...

Мяне займала пытанне, чаму не відаць рэпарцёраў газет. Напэўна, ФБР і ЦРУ спадзяваліся так ці інакш дабіцца маёй згоды на супрацоўніцтва, а таму не абнародавалі справу...

Чыноўнікі ІНС маглі затрымліваць толькі тых людзей, якія нелегальна прыехалі ў краіну. З пункту гледжання прэсы, такія справы не выклікалі цікавасці чытачоў, і рэпарцёры не сачылі за работай гэтай установы. ФБР, наадварот, заўсёды карысталася ўвагай публікі, і газеты пільна сачылі за ўсімі арыштамі, праведзенымі ім.

У будынку ІНС мяне сфатаграфавалі анфас і ў профіль, знялі адбіткі пальцаў і пасадзілі ў пакой, дзе, відавочна, праводзіліся лекцыі. Вартавалі мяне розныя людзі. Трапіўся адзін, які загадваў «знешнімі адносінамі» аддзела ІНС. У яго абавязкі ўваходзіла распаўсюджванне ў прэсе інфармацыі, дзякуючы якой чытачы маглі атрымаць добрае ўяўленне аб рабоце гэтай арганізацыі і карысці яе дзейнасці. Такіх «паблісіці мэн» у ЗША вельмі многа. Іх паслугамі карыстаюцца кіназоркі, карпарацыі і іншыя арганізацыі. Гэты пан быў вельмі гаваркі, і, акрамя таго, што з захапленнем выказаўся аб ІНС, не ўпускаў выпадку пахваліць сябе. З другім вартаўніком мы спрачаліся аб метадах барацьбы з дзіцячай злачыннасцю...

Пакуль усё гэта адбывалася, я яшчэ раз праверыў заціск для гальштука і пераканаўся, што руплівы служака страціў яшчэ адзін доказ.

А пятай гадзіне з'явіліся два чалавекі. Яны адрэкамендаваліся супрацоўнікамі ІНС і сказалі, што я павінен з імі ехаць. Куды і чаму мне не паведамілі. Зноў надзелі наручнікі і вывелі на вуліцу. Прыехалі на аэрадром. Самалёт вырулiў да старту. Ляцелі доўга. Каля адзінаццаці вечара, пасля пяці гадзін палёту, самалёт сеў на невялікі аэрадром. заправіўся гаручым і зноў ўзляцеў. Каля чатырох гадзін раніцы я заўважыў мноства агнёў і зразумеў, што гэта нафтавышкі. Мы былі ў Тэхасе.

Мае вартаўнікі былі здзіўлены, калі я выказаў меркаванне, што першая пасадка была ў штаце Алабама і што мы набліжаемся да поўдня Тэхаса. Мне было няцяжка вызначыць па зорках напрамак палёту, а ведаючы прыблізную скорасць самалёта, — і яго працягласць.

Ахраннікі стараліся быць уважлівымі і ветлівымі. Тым не менш яны не адказалі на пытанне, куды і навошта мы ляцім, сцвярджаючы, што яны нічога не ведаюць.

Прыкладна к палавіне пятай мы прызямліліся на аэрадроме ў Браунсвілі. Там нас сустрэлі, і на дзвюх машынах мы праехалі па пустынных дарогах да горада Макален, да лагера ІНС. Было цёмна. Мне прапанавалі легчы спаць і заперлі ў камеры.

Разбудзілі а дзесятай гадзіне, прапанавалі апрануцца і павялі на допыт.

За першым допытам пайшлі другія. І так да таго часу, пакуль, нарэшце, па майму катэгарычнаму патрабаванню, больш чым праз шэсць тыдняў з моманту затрымання быў аформлены арышт у адпаведнасці з існуючымі ў ЗША працэсуальнымі нормамі. Я быў пераведзены ў нью-йоркскую турму. Ну, а далейшае вядома з матэрыялаў майго працэсу.

Адседзеў я ў агульнай складнасці 4 гады і 8 месяцаў. Затым, як вы ведаеце, дзякуючы клопатам нашага ўрада мне была аказана дапамога, і я вярнуўся дамоў. Знаходзячыся ў турме, я цвёрда верыў у сваё вызваленне, і гэта надавала мне сіл спакойна пераносіць цяжар турэмнага жыцця.

У самыя цяжкія хвіліны жыцця дапамагала мне таксама і тое, што я ўмею маляваць, люблю мастацкую і навуковую літаратуру, захапляюся вышэйшай матэматыкай, сталярнай справай, іграю на некалькіх музычных інструментах. Усё гэта давала мне магчымасць параўнальна лёгка знаходзіць спосабы для таго, каб нават у амерыканскай турме захоўваць бадзёрасць духу.

Новае будаўніцтва ў Элку. Фота В. Рудчык.

На поўначы гаспадарней і культурней

(Працяг са стар. 2)

мазурскае старадаўняе пісьмо і фальклор. Па іх ініцыятыве ў Элку арганізуецца Рэгіянальны дом культуры імя Міхала Кайкі, які нарадзіўся ў аколіцах Элка і тут пахаваны.

Дзякуючы пашырэнню сеткі бібліятэк і бібліятэчных пунктаў у гарадах і вёсках, кніжка стала даступнай для ўсіх. Пад канец 1963 года ў раёне трох мазурскіх паветаў Беласточчыны дзейнічала 27 бібліятэк і 250 бібліятэчных пунктаў (найгусцейшая сетка ў ваяводстве). У той самы час каля 200 тысячамі экземпляраў кніг карысталася 21 тыс. чытачоў.

Распаўсюджваннем культуры займаюцца, апрача таго, шматлікія ў Элцкім, Алецкім і Галдапскім паветах дамы культуры, святліцы, клубы (агульная лічба іх — 49).

Усё тое, аб чым мы ўспомнілі, характарызуе не толькі хуткае, усебаковае грамадска-гаспадарчае развіццё гэтых паветаў і прычыны той дынамікі, але таксама пазбаўляе рэвізіяністаў з ФРГ аргументацыі, што мы не ў сілах былі засяліць, загаспадараваць і культурна актывізаваць нашыя паўночныя землі.

К. Вайтовіч
член прэзідыума ВП Таварыства развіцця паўночных зямель.

10 МІНУТ

Круглы год дзень у дзень у 6 гадзін і 15 мінут раніцы на валілаўскай чыгуначнай станцыі збіраецца натоўп. Валілаўскі цягнік пунктуальны: прыязджае роўна ў 6.26 і ад'язджае ў 6.28. І натоўп валілаўскай станцыі пунктуальны: збіраецца на дзесяць мінут перад ад'ездам — не раней. Натоўп стракаты, разнастайны ва ўзросце, вопратцы і грамадскім рангу: школьная моладзь, падобная да школьнай моладзі ва ўсім свеце, сяляне — рабочыя ў прыбруджаных рабочых халатах, працаўнікі дзяржаўных устаноў апранутыя чыста і модна, звычайныя сяляне і сялянкі.

За дзесяць мінут са свістам і грохатам надыдзе беластоцкі цягнік. Натоўп з вопытам і спраўнасцю знікае ў яго шчылінах, спяшаючы, каб заняць, не заўсёды пэўнае, сідзячае месца. За гэтых дзесяць мінут на валілаўскай станцыі адбудуцца тыповыя сустрэчы, тыповыя размовы, жарты і ўсмешкі. Лаўлю гэтыя тэксты, ухмылкі і размовы, каб і ў гэтым 10-цімінутным эпізодзе знайсці своеасаблівае аблічча нашай вясковагарадской сучаснасці.

На валілаўскай станцыі рэдка хто заглядае ў акно білетнай касы, большасць мае месячныя білеты і ездзіць у Беласток штодзённа. Часам толькі ў натоўпе з'яўляецца новая постаць, і тады вясковыя жанчыны шэпчуць паміж сабою:

— Што гэта за мужчына ў капелюшы каля дзвярэй?

— А гэта ж Гандзі Пілівавай.

— З Бялявіч?

— Але.

— Бач, які спраўны.

— Ну, а ў вёсцы ніхто не хацеў браці.

Вясковыя жанчыны валілаўскай станцыі часта цягнуць з сабою ў Беласток цесна выпханыя, падараваныя мамам праз малодшых членаў сям'і, «тарэбкі».

— А што вы так везяце цэлую торбу?

— От ведаеце: то пара яек дзецям узяла, то смятаны.

— Многа ў Манькі дзяцей?

— Трое, старэйшы то ўжо сёлета ў школу пайшоў. О дзеці. З імі стары не згаворыцца, яны ўжо разумнейшыя за мяне. Гэты меншы то ўсё ходзіць і страляе.

— Ой, то каб хаця хуліганам не быў.

— А што вы! Хуліганам. Гарадскія дзеці, не ведаеце. Не тое, што ў вёсцы.

Не ўсе вясковыя жанчыны, якія ў 6 гадзін і 28 мінут ад'едуць з Валілаў у Беласток, маюць там важныя справы, часта справы бываюць дробныя, а нават, калі верыць валілаўскім размовам, ездзіцца зусім без спраў.

— А вы цётка што так ездзіце? Учора бачу ехалі, сёння — едзеце.

— А што маю рабіць? Стары збрыд, то паеду на маладзейшых пагляджу.

— Ужо ж там! Мне малодшай не ў галаве, а вам?

— Ну вось бач: табе маладой не ў галаве, а мне старой у галаве. Я люблю так праехацца. Білет амаль дарэмны. Іншы раз то нават некалькі разоў у дзень езджу то туды, то сюды.

Вясковыя жанчыны гутараць амаль выключна пабеларуску, школьная моладзь напалам: па-беларуску і па-польску. Беларускі дыялект прыціхае толькі ў цягніку, каб амаль зусім загінуць ля варот Беластока. Зараз аднак на валілаўскай станцыі чуюцца трывожныя выяўленні зусім па-гарадоцку:

— Каб неяк пераржыць сённяшні дзень. З гісторыі каб хаця не запытала. Хацела, ведаеш, учора вучыцца, але прыйшоў Міша і забраў на кобру на тэлевізар.

— Я тожэ не вучылася. Але можа не запытае, бо мне ўжо паставіла два разы ў гэтым «акрэсе».

Планы на сённяшні дзень і ў гутарках мужчын з валілаўскай чыгункі:

— А каторай сёння вяртаешся?

— Нармальна, а чацвёртай.

— А я астатнім хіба прыеду. У цырк хачу пайсці.

— Мая старая вельмі сварыцца. Як апошні раз пазней прыехаў, то не хацела да хаты ўпусціць. Кажа: ужо хіба ў Беластоку знайшоў якуюсьці флёндру намаляваную, што па начах ездзіш.

— Бяда! Трэба было сказаць: як хоч то і ўвогуле не прыеду.

Але вось і цягнік гудзіць ад Страшава. У валілаўскім натоўпе заварушылася: усе падыходзяць бліжэй перону, каб у адпаведны момант уваскочыць на ступенькі старых вагонаў цягніка. За гадзіну будуць яны ў Беластоку. Павязуць туды свае хатнія праблемы і клопаты, каб пад вечар наладаванымі справамі вялікага горада вярнуцца ў малыя прыгарадоцкія вёскі: Меляшкі, Бялявічы, Дзернякова, Валілы.

Ул. Паўлючук

БЕЛАСТОЧЧЫНА Ў 1941-1944 ГАДАХ

Нядаўна паявілася ў кіёскавым продажу невялікая кніжка пад загалоўкам: «Акупацыйная палітыка III Жэшы ў беластоцкай акрузе (1941—1944 гг.)[1]). Закранутая праз яе аўтара Е. Карлікоўскага тэма цікавіць шматнацыянальнае насельніцтва Беласточчыны, якое яшчэ памятае гэтыя неспакойныя грозныя гады жыцця.

У невялікай распрацоўцы аўтар паставіў сабе аднак празмерна вялікія заданні, вырашыць якіх не змог. Брашура налічвае ўсяго 67 старонак друку, падзелена на тры раздзелы: адміністрацыйная сістэма, эканамічнае становішча Беласточчыны ў 1941—1944 гадах і палажэнне насельніцтва. Амаль кожны з успамянутых раздзелаў дзеліцца ў сваю чаргу на некалькі падраздзелаў. Такое дзяленне ажыўляе працу і разам са стылем, нізкай цаною — 8 злотых — сведчыць аб тым, што яна разлічана на шырокія кругі чытачоў. Дзіўна аднак, чаму яе тыраж агранічаны да 200 штук (?), а ў змесце няма ніводнай ілюстрацыі. Адзінай рэкламай служаць: скромная хоць удачна запраектаваная вокладка, карта тагачаснай беластоцкай акругі і некалькі схемаў, змешчаных, на жаль, у канцы кніжкі. У ніякім выпадку нельга згадзіцца з аўтарам і рэдактарам, якія пішуць: «Калі зацікавіць яна аднак чытачоў і пабудзіць да дыскусіі, можна будзе лічыць апублікаванне яе за апраўданае». Прасочым, чым жа выклікаецца тут дыскусія? — Вострымі, нічым не абаснаванымі сцверджаннямі ў справах адносін акупантаў да розных нацыянальнасцей пражываючых у тагачаснай беластоцкай акрузе. Нельга апіраць распрацоўку так складанай праблемы на «матэрыялах з судовых працэсаў гітлераўскіх злачынцаў», якія яны пакідалі ў форме ўспамінаў перад судом, на судзе і чакаючы выканання смяротных прыгавораў. Не трэба хіба доказаў, што гэтыя людзі спрабавалі максімальна сябе выбельваць, а ўсякімі злачынствамі абцяжваць палякаў, беларусаў, яўрэяў. І вось аўтар Е. Карлікоўскі бескрытычна ўзяў да сваёй працы іх выказванні, ды і іншыя матэрыялы тагачасных улад, Дэлегатуры Жонду і г.д. Пасля прачытання кніжачкі ў менш крытычнага чытача астаецца вельмі непрыемнае ўражанне, быццам братабойная ціхая вайна працягвалася ўвесь перыяд акупацыі, прычым найбольш бяды зрабіла беларуская інтэлігенцыя згуртаваная вакол Беларускага Камітэта.

Ужо ў першым, здаецца найлепш распрацаваным, раздзеле на стар. 6 аўтар дапускае памылку, калі піша: Pod względem narodowościowym okręg ten wyraźnie dzielił się na trzy części: zachodnią jego część zamieszkiwała ludność polska, środkową ludność polska i białoruska oraz wschodnią w większości białoruska". Працейшым быў бы для неэтнографа падзел на 2 асноўныя часткі з іх народамі: заходнюю і ўсходнюю, а таксама паўночную ўскраіну акругі, дзе пражывала літоўскае насельніцтва і гарады са шматлікім яўрэйскім насельніцтвам.

Даволі слаба распрацаваны другі раздзел кнігі. Ізноў абаперты ён на матэрыялах судовых працэсаў. Не выкарыстаны існуючыя ўжо публікацыі, прэса. Жывуць яшчэ людзі, сустракаюцца дзе-нідзе дакументы, якія гавораць аб размерах кантынгентаў, і замест прыводзіць даныя з Генеральнай Губерні, можна дапрацавацца мясцовых. Такое ж становішча з прамысловасцю. Не падаюцца нават размеры яе знішчэнняў, а спусташэнне некалькіх фабрык у кантэксце працы яшчэ ні аб чым не сведчыць і не стварае належнага вобразу. Ва ўсім раздзеле не хапае сцверджання «колькі». Аўтар піша на стар. 31, што асабліва цяжкім рэпрэсіям была паддадзена вёска ў 1943г., калі з увагі на добры ўраджай кантынгенты былі падвышаны ў параўнанні да папярэдняга года на 75—100% .

Ці ж гэта прычына? Акупанты не цікавіліся забеспячэннем сялян хлебам і іншымі прадуктамі (так вынікае нават з папярэдніх раздзелаў працы), але хіба не ўраджай, а патрэбы ўсходняга фронту ў той час змяніліся — армія адступала, ужо не здабывала, а траціла і патрабавала забеспячэння прадуктамі ад тылаў.

Можна прывесці яшчэ многа такіх недапрацовак, напр. сцвярджэнне, што ўраднікі Юдэнрату вялі дастатняе жыццё. Трэба хіба разумець — можа крыху лепшае, ад рабочых, што ў Беластоку быў міністр Лей... — які гэта міністр і якая была прычына яго пабыўкі, на стар. 32 падаюцца пастаўкі лікаў жывёлы з трох гмін, а не даецца нават прыблізна. колькі гэтыя гміны ахоплівалі вёк-

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТААМНІЦ

БУЛЬБА па-беластоцку

У вырошчванні бульбы маем вялікія дасягненні: адно з першых месц у маштабе краіны, узрастаюць шанцы экспарту, магчымасці забяспечваць насенным матэрыялам іншыя раёны Польшчы.

У чым таямніца гэтых поспехаў? Таямніц няма. Гэта вынікі даўняй традыцыі ў вырошчванні бульбы і ўмеласці нашых сялян.

Сярэдні ўраджай бульбы на Беласточчыне складае 160 ц з гектара. Такога ўраджаю мы не саромімся, але нельга назваць яго і сенсацыйным. Як паказалі шматлікія доследы, у нас можна дабіцца значна лепшых вынікаў, правільна прымяняючы ўгнаенне.

П. Галубоўскі з Новага Ляўкова (Гайнаўскі павет) правёў доследы з двума гатункамі бульбы — «Флорай» і «Вышаборскай». На палетках, зусім не ўгноеных, ён атрымаў 279 і 246 ц бульбы з гектара. Наступныя палеткі ён угнойваў наступнымі порцыямі азоту:

30 кг — ураджай 314 і 262 ц,
60 кг — ураджай 359 і 278 ц,
90 кг — ураджай 439 і 390 ц,
120 кг — ураджай 490 і 397 ц з гэктара.

У гэтых доследах кідаюцца ў вочы дзве справы: першая — высокі ўраджай бульбы, амаль у тры разы большы, чым сярэдні ў ваяводстве; другая — вельмі моцнае ўздзеянне ўзрастаючых порцый азотнага ўгнаення. На падставе доследаў з трох год сцверджана, што кожнае павелічэнне порцыі азоту на 30 кг павышае ўраджай на 24 ц. Не горшы вынік, але таксама вельмі рэнтабельны, атрыманы пры порцыі 120 кг азоту ў чыстым рэчыве (сярэдні прырост ураджаю склаў 19 ц з гектара).

Цікавых вынікаў дабіўся таксама К. Карны з Заброддзя (Сакольскі павет). Павялічваючы порцыі азоту з 30 да 120 кг, ён атрымаў наступныя ўраджаі з гектара: 205, 235, 251, 282 ц.

Аказваецца, што на павелічэнне ўраджаяў у нас існуюць яшчэ вялікія шанцы. Беласточчына можа стаць пастаўшчыкам насеннай бульбы не толькі для краіны, але і на экспарт. Ёсць у нас на гэта і глеба, і кліматычныя ўмовы, сяляне маюць значныя веды аб агратэхніцы і вырошчванні бульбы, хутка ўзрастаюць прыдзелы штучных угнаенняў, ёсць у нас усё больш арганічных угнаенняў. Усё гэта дае магчымасць інтэнсіфікаваць вырошчванне, не павялічваючы плошчы. Трэба лічыць зусім рэальным ураджай 200 ц з гектара.

На Беласточчыне ёсць нямала добрых спецыялістаў вырошчвання бульбы. Нямала кантрактуем бульбы на прамысловыя мэты (для фабрыкі ў Ломжы), прадаем шмат спажыўнай бульбы для высокапрамысловых раёнаў Польшчы, значную колькасць экспартуем. Бульба займае ў нашай структуры пасеваў другое месца (пасля збожжа). Штогод беластоцкія сяляне садзяць каля 190 тыс. гектараў бульбы. Частка гэтай бульбы прызначаецца на корм для жывёлы, бо іншых коранеплодаў усё яшчэ мала. Таму столькі ўвагі прысвячаецца іх вырошчванню, угнаенню і ахове.

Інж. М. Сухажэбрскі

Каб бачыць беларускую тэлевізію

(Працяг са стар. 2)

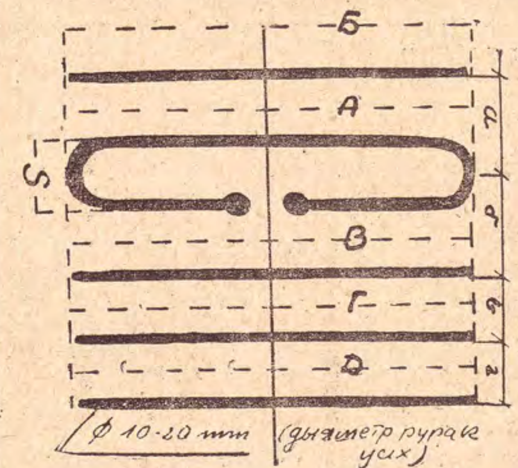
з якім я хадзіў з памяшкання ў памяшканне, ад адной апаратуры да другой, глядзеў на дзівы тэхнікі, якая быццам бы насмешліва шапталася паміж сабою, моргала экранамі - экранікамі - экранчыкамі ды фыркала спадцішка заўважыўшы мае вочы, якія таропіліся бы... на маляваныя вароты.

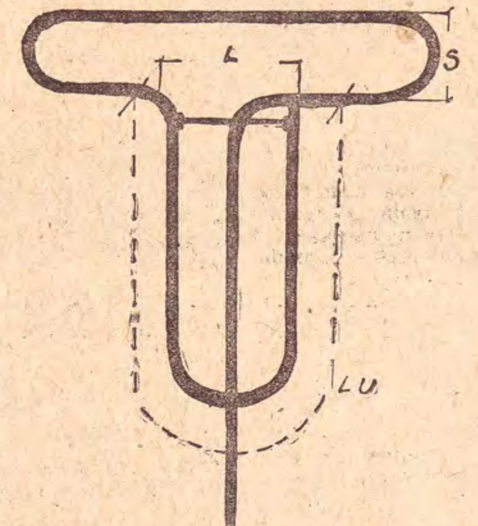
Інжынеры будавалі гэту вышку, Вярхоўны Савет Беларусі высока ацаніў заслугі, узнагародзіў Ганаровай Граматай. Аб гэтым расказваў мне сябра Завялік, выручаючы інжынерскую скромнасць.

Варочаючыся ў Слонім, я думаў аб іх і іх сардэчнасці, якая робіць людзей так блізкімі сабе. А пабачыліся мы ўпершыню. Вёз я ў сваім нататніку даныя аб тым, якія антэны будаваць на Беласточчыне, каб бачыць беларускую тэлевізію; даныя аб якіх гаварылі інжынеры бы лекары аб рэцэптах: можа памогуць, можа будуць добрыя — выпрабуйце, пабудуйце такія антэны. У тэлевізіі, як у медыцыне, стопрацэнтнай гарантыі няма. (Рысункі антэны і даныя публікуем побач). Прывёз я яшчэ адну пацяшальную вестку: у гэтым годзе будзе пабудавана рэтрансляцыйная вышка, або проста рэтранслятар у Гродне. Толькі тады будзе стопрацэнтная пэўнасць, што пабачым беларускую тэлевізію ў сябе не горш, чым польскую тэлевізію бачаць у Гродне.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Размер	10 канал	3 канал
А	605 mm	1790 mm
Б	700 mm	2060 mm
В	610 mm	1650 mm
Г	610 mm	1630 mm
Д	610 mm	1600 mm
а	260 mm	790 mm
б	190 mm	480 mm
в	445 mm	460 mm
г	315 mm	485 mm

Размер	10 канал	3 канал
Lv	475 mm	1240 mm
L	50 mm	100 mm
S	50 mm	70 mm

КУЛЬТУРНЫ АГЛЯД

НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

У кінастудыі асветных фільмаў у Лодзі зрабілі фільм «На Беласточчыне». Гэта рэпартаж аб беластоцкіх лясах, азёрах і рэках, а таксама пра яе прамысловасць.

У САКОЛЦЫ...

...ужо падрыхтаваны ёсць пляц, на якім у бягучай 5-годцы стане кіно-тэатр за 7,2 мільёна злотых, з фонду будовы школ і інтэрнатаў.

СПЕЦЫЯЛЬНЫ ГАДАВІК

Год у год выходзіць «Беластоцкі гадавік». Выйдзе і ў 1966 годзе. У гэтым выйдзе, аднак, яшчэ другі — спецыяльны гадавік падрыхтаваны Беластоцкім навуковым таварыствам супольна з Беларуссю і Літвой. Будзе гэта несумненна каштоўная пазіцыя.

ТЭЛЕВІЗАР, ТЭЛЕВІЗАР...

Адусюль воклікі такія. Тэлевізар, як суненка, як хлеб. А ўсё ж такі Беласточчына апошняе месца займае ў краіне па колькасці тэлевізараў. 30 000 — гэта вельмі нямнога. Толькі 61% усіх святліц і клубаў у ваяводстве мае тэлевізары.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЯ КНІЖКА Ў 1000 ВЁСАК

29 мая на заканчэнне Дні асветы, кніжкі і прэсы адбудзецца ў 1000 вёсках ваяводства продаж сельскагаспадарчай кніжкі. Арганізуе яе рэдакцыя «Наша Весь», «Дом кніжкі» і Камісія тэхнічнай кніжкі. Гэта добрая мажлівасць, каб на месцы ў сваёй ці суседняй вёсцы купіць цікавую кніжку — першы дапаможнік гаспадару ў яго працы. (вл)

КНІЖКІ пра ВОЙНЫ

ЛЁК (LOK) — належыць да арганізацый, якія шырока ў сваёй дзейнасці ахопліваюць вёску, і на вёсцы ЛЁК цешыцца вялікай папулярнасцю. Сёння падаем да ведама ўсіх членаў ЛЁК і зацікаўленых новую ініцыятыву арганізацыі. На гэты раз у чытальніцтве.

ЛЁК арганізуе цікавы конкурс Тысячагоддзя «Пад знакам Белага Арла». Конкурс ахоплівае 13 кніжак аб дзеях і традыцыях вайсковасці ў Польшчы. Гэта пераважна выдавецтвы Міністэрства абароны нарадовай, коратка МОН. Загалоўкі цікавыя. Прачытаўшы ўсе кніжкі добра можна ведаць гісторыю. Знаходзяцца яны ва ўсіх бібліятэках.

Каб прыняць удзел у конкурсе, трэба прачытаць найменш 3 выбраныя кніжкі.

Конкурс адрасуецца перад усім школьнай моладзі са школ сярэдніх і старэйшых пачатковых класаў. Асветныя ўлады адабраюць конкурс.

А вось спіс конкурсных кніжак:

1. A. F. Grabski — Bolesław Chrobry
2. P. Jasienica — Polska Piastów
3. K. Bunach — Psie Pole
4. P. Jasienica — Polska Jagiellonów
5. S. Szenic — Mars i Syrena
6. J. Pławewski — Szabla i Pióro (rzecz o generale Nauko Bosaku)
7. T. Pietrzak — Podziemny front
8. W. Czyżewski — Więc Zarepetuj Broń
9. J. Portel — Wielkie dni małej floty
10. F. Księżarczyk — Droga w ogniu
11. J. Przymanowski — Czterej pancerni i pies
12. J. Meissner — Warszawa kurs na Berlin
13. Z. Załuski — Przepustka do historii

Многія з іх шырока навязваюць да вайсковага супрацоўніцтва з беларускім народам, гісторыя беларускіх земляў часта перапляТаецца з гісторыяй польскіх. Каралеўскі дом Ягелонаў спалучыў моцна беларускую культуру з польскай. І гэтая сувязь цягнецца. (вл)

Беларускі ваяводскі агляд

(Працяг са стар. 1)

У мястэчку **Мілейчыцы**, таксама на неўраджайнай сямяціцкай зямлі, нарадзіўся моцны і неспакойны духам культурны цэнтр. Здольнасць тутэйшых людзей, маладых і крыху менш малодшых, заскаквае. Мілейчыцы кінуліся на рэч доўгую і нялёгкую, з рызыкоўнай тэмай (Гарадскія госці — Алеся Барскага) і экзамен здалі на выдатна.

Паўлы — аб іх шмат газетнай паперы спісалася і думаю яшчэ спішацца.

Аб кожным з гурткоў буду пісаць асобна. Падамо здымкі артыстаў - аматараў. Хочам пахваліцца людзьмі і іх працай для культуры ў вёсцы. Будзем супольна дыскутаваць, што добрае ў аматарскім руху і што кепскае, што трэба наладзіць.

За тыдзень разважанні аб Мілейчыцах.

Вера Леўчук

Так добры аматарскі дуэт не часта чуеш. Таму з вялікім задаваленнем адзначаю нараджэнне яго ў Мілейчыцах. Зграны, згодны, з выпрацаванымі галасамі — амаль ідэальна гучыць, асабліва ў цыганскай песні аб балалайцы. Інтэлігенцыя і асабістая культура прыгожых (як на здымку) дзяўчат вырашае аб вартасці дуэта, які каб жыў вечна.

Злева: Святлана Пешка — сапрана і Тэкля Вашчук — другі голас.

Дзяўчаты спявалі нам у перарывах на аглядзе.

Фота С. Грынявіцкі

тараў зямлі або насельніцтва і не вядома — многа гэта, ці мала. На той жа старонцы гаворыцца, што беларусы былі ў акрэсленых мэтах фаварызаваны праз акупанта і нават не плацілі пагалоўнага падатку, а на стар. 34 таго ж раздзела аўтар падае, што ў 1942 і 1943 гадах выселена з вёсак каля 20 тысяч асоб, у тым ліку «толькі 20% палякаў, апошнюю частку складалі беларусы».

Найбольш слаба і хіба тэндэнцыйна распрацаваны трэці раздзел «становішча грамадскасці», а ў тым ліку падраздзел сітуацыя беларускага насельніцтва ў гады гітлераўскай акупацыі. Старонкі 46—49 фактычна прысвечаны дзейнасці Беларускага Камітэта, і ўсяго 10 радкоў друку сітуацыі нашага 600-тысячнага насельніцтва акругі. Аўтар і рэдактар выцягнулі з судовых актаў у гэтай справе ўсё найгоршае. Забыліся нават, што ва ўсходняй частцы беластоцкай акругі была найбольш моцна развітая партызанская дзейнасць. Аб гэтым хіба ёсць распрацаваныя публікацыі і ў БССР і ў нашай краіне, трэба толькі захацець іх выкарыстаць. Забыліся, што гітлераўскія акупанты знішчылі дзесяткі вёсак вакол Белавежскай пушчы за аказванне дапамогі партызанам і ўдзел у дыверсіях. Факты гэтыя знайшліся ў іншых раздзелах кніжкі. Таксама не вядома чаму гавораны ў адпаведным раздзеле аб становішчы польскага насельніцтва ўспамінаюцца масавыя экзекуцыі на яўрэйскім насельніцтве або трагедыя беларускай вёскі Райск, у Бельскім павеце. Асабліва нічога не гаворыцца аб Папоўцы, аб расстрэлах у Ваських, Белавежы, і тысячах зняволенняў у лагерах смерці. Гэта ж сведчыць аб адносінах акупанта да беларусаў, а не праца Камітэта. А вось дзве характарыстыкі заснавання газет: „Brak jedności politycznej w społeczeństwie polskim wykorzystali Niemcy w swej propagandzie. Dla tego celu zaczęto wydawać „Nowy Kurier Białostocki" i Komitet Białoruski w Białymstoku prowadził również pracę propagandową na rzecz okupanta hitlerowskiego poprzez swój organ prasowy pod nazwą „Nowaja Daroha". Здаецца, адна і другая служылі аднолькавым мэтам, у тэксце аднак толькі другая называецца нацыяналістычнай, першая не характарызуецца ніяк.

Публікацыя такая павінна гаварыць аб усіх справах аб'ектыўна, разважна, гаварыць дзеля таго, каб выхоўваць. Інакш яна можа зрабіць адваротную работу і, сапраўды, выклікаць непатрэбную дыскусію.

Ул. ЮЗВЮК

[1]) У арыгінале: Jerzy Karlikowski. Polityka okupacyjna III Rzeszy w okręgu białostockim (1941—1944).

Ленін у Польшчы

Гэты манументальны па зместу і форме фільм увайшоў на экраны краіны. Зрабілі супольна: Польская кінастудыя з «Масфільмам». Рэжысіраваў **Сяргей Юткевіч.** У ролі Леніна **Максім Штраух.**

Фільм біяграфічны, паказвае перажыванні Леніна ў Польшчы, калі правадыр рэвалюцыі ў Пароніне быў на ссылцы.

Шырокі экран і гэта дае магутныя эфекты.

Вось карціна: на ўсю шырыню экрана Ленін — ідзе, вакол дыміць зямля, бушуюць вятры, а Ён ідзе з паднятай бародкай — тыповая ленінская постаць (Штраух вельмі добра іграе Леніна).

Вось карціна: на ўсю шырыню экрана натоўп салдатаў са штыкамі. Бягуць, твары поўныя напружання, злосці і... сілы.

Вось карціна: на ўсю шырыню экрана над забітым невядомым салдатам стаіць Ленін (на здымку).

У фільме «Ленін у Польшчы» няма дыялогу. Каментарый — урыўкі з прац Леніна чытае дыктар. Увесь час адзін больш-менш манатонны голас і якраз гэта выклікае небывалыя пачуцці. Фільм зроблены так, што рэжысёрскія сцэны пераплятаюцца з дакументальнымі.

«Ленін у Польшчы» — добры падарунак Ленінскім дням і гледачам. (вл)

Лічыльнік у мазгу

Што нейкі час паяўляюцца людзі з фенаменальнымі здольнасцямі да рахункаў. Нядаўна аб такім феномене паведаміла савецкая прэса. Суперздольным чалавекам з'яўляецца 15-цігадовая вучаніца дзевятага класа адной са школ Тбілісі. Лейла Джанджагаева сумее ў вокамгненні рашаць арыфметычныя аперацыі, і што больш цікава, чытаючы які-небудзь тэкст, можа зусім дакладна сказаць, колькі літар меў гэты тэкст. Незалежна ад таго, ці было іх 20, ці 200. Мае яна нешта ў родзе «лічыльніка», які дзейнічае аўтаматычна пры чытанні тэксту. Адначасова Лейла не з'яўляецца выдатніцай па матэматыцы Часта здараецца, што «лапае» яна па гэтаму прадмету двойкі, і з матэматыкай мае многа клопатаў. Значыць, рахунковыя здольнасці нямнога маюць супольнага з матэматычнымі здольнасцямі. Вучоныя з Інстытута псіхалогіі вядуць доследы, якія выясняць механізм гэтай з'явы. (ак)

СУДАНСКІ ШЛЮБ

Цырымонія заручын і шлюбу ў Судане выглядае больш-менш гэтаксама, як і ў іншых арабскіх краінах дзе самыя маладыя маюць найменшы голас. Малады чалавек не прапануе дзяўчыне шлюб асабіста, бо згодна з традыцыяй гэта важная прапанова належыць да яго маці, якая дагаворваецца ў гэтай справе з маці выбранай хлопцам дзяўчыны. Можа здарыцца, што будучая нявестка не спадабаецца маці. Тады далікатным спосабам паказвае яна сваю неахвоту, не п'ючы кавы прынесенай гэтай дзяўчынай — і да шлюбу не даходзіць. Але гэта здараецца даволі рэдка. Звычайна, пасля таго, як абедзве маці дойдуць да паразумлення, трэба афіцыйна пацвердзіць заручыны і спісаць адпаведны дакумент - дагавор. Але гэта робяць ужо бацькі маладой пары. У дакуменце гэтым устанаўліваецца суму, якую трэба, каб нарачоны дзяўчыны ўплаціў яе бацьку. Дзяўчына атрымоўвае таксама ад нарачонага традыцыйны падарунак залатой біжутэрыі.

Ад гэтага часу маці нарачонай пачынае рыхтаваць яе да будучага жыцця, павучае яе, як мае жыць з мужам, як павінна адносіцца да яго, а таксама да яго сваякоў. Маці вучыць дачку спецыяльнага танца, які выканае яна перад нарачоным у дзень шлюбу. Маладая павінна быць таксама адпаведна прычэсана на шлюб. Прычоска гэта робіцца з мноства цянютка сплеценых кос. Каб зрабіць такую прычоску патрэбна тыдзень часу, і робіць яе мясцовая спецыялістка ад такіх прычосак, якая праз тыдзень часу жыве ў хаце нарачонай, як госць.

У астатні вечар перад шлюбам адбываецца ўрачыстасць з танцамі. Бабы, якія зышліся з цэлай аколіцы, каб наведаць шчаслівую нарачоную, націраюць сабе рукі чырвонай хеннай і стаюць у доўгую шарэнгу танцаваць. Ашаламляюча гудзіць бубен, якога скуру падаграваюць над агнём, каб быў больш гучны.

Назаўтра — вяселле. Для запрошаных гасцей рыхтуюцца розныя прысмакі: бараніну з рысам, печанае птаства, дактылі, апельсіны і халодныя напіткі прыпраўленыя цынамонам і мёдам. Госці ві··цуюць маладога, зычаць яму шчасця, гавораць квяцістым стылем, а менш вымоўныя госці кажуць толькі традыцыйнае пажаданне: «Калі Алах захоча, не забракуе вам багацця і патомства».

Месцы займаюць па строга ўстаноўленаму парадку. Дастойныя старцы ў белых уборах, у турбанах на галовах і з тоўстымі кульбакамі ў руках рассядаюцца выгодна на лавах устаўленых на панадворку маладога; маладыя госці стаяць насупраць іх, далей відаць чорныя сукні і шалі старых жанчын, а за імі натоўп дзяўчат у доўгіх рознаколерных сукенках.

Калі збяруцца ўсе госці, пан малады цырымонна рассаджвае іх за сталом. Але жанчыны не сядаюць разам з мужчынамі, няма тут таксама і шчаслівай нарачонай. Не паявіцца яна і тады, калі падвяселеныя вясельнікі пачнуць спяваць і танцаваць пад музыку аглушальнага бубна і пісклівых дудак. Мужчыны танцуюць асобна, жанчыны асобна. Карагод мужчын і карагод жанчын часамі набліжаецца да сябе то зноў аддаляецца грацыёзным крокам. Усе танцуюць дапазна і ніхто не звяртае асаблівай увагі на тое, што каля поўначы пан малады пакідае гасцей і кіруецца да свайго дома, дзе чакае яго нарачоная. Найбольш шанаваныя ў вёсцы жанчыны збіраюцца пад дзвярыма шлюбнай спальні, каб рана аб'явіць гасцям, што шлюб адбыўся. Вясельнікі весяляцца і толькі дзяўчаты, пэўна, думаюць аб тым, калі надыдзе і іх ноч шлюбу, якая будзе пачаткам новага і цяжкага жыцця. (А-ся)

Карысна ведаць

Цырату на кухонным стале мыем толькі пры дапамозе губкі, цёплай мыльнай вады і спалоскваем чыстаю вадою, а потым выціраем насуха.

*

Гумалеум, якім пакрыта падлога ў кухні ці ў сенях, трэба перацерці штодзённа ільняною анучаю, якую лёгка звільготніваем у вадзе з невялікаю колькасцю шкіпінару (terpentyny), а потым выцерці да глянсу сукном.

*

Шаўковыя хусткі сціраем у цёплым растворы парашку «Іхі - 65», некалькі разоў спалоскваем у цёплай чыстай вадзе, закручваем у ручнік, каб адціснуць ваду, уцюжым гарачым уцюгом.

Так цэлы тыдзень робіцца шлюбная прычоска.

Танец маладой.

• аляксей карпюк •

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Вечарам Кірыліха завяла бацьку туды, дзе пад кустом лазы дрыжала ўстрывожаная маці.

— Ну, партызанка, як маешся? — зухавата кінуў ён.

— Ты яшчэ смяешся? Ну цябе к чорту, стары дурань! Кінуў тут, у балоце, адну, сам бадзяешся недзе, а прыйшоў, то яшчэ з нейкімі фокусамі!..

— Жартуеш? Як толькі стала цямнець, адразу я і папёрся сюды!.. Нічо-ога, не перажывай, мы цяпер з табой такое тут закруцім супроць немцаў, што сам Гітлер будзе ў нас прасіцца!

— О, «закру-уцім», «прасі-іцца», — перакрывіла яна. Ад бяссілля перад усім, што адбывалася вакол, яна ўпала ў істэрыку. — Ы-ы-ы! — заплакала. — Даіграўся, дык хоць бы не малоў языком таго, чаго не трэба, ты ж ужо стары чалавек!.. Адубянела ўся, як лёд, а яму смешачкі...

Бацька даўно навучыўся яе разумець і цяпер не крыўдзіўся, цярпліва чакаў, пакуль не супакоіцца.

— Мары-ылька, ты чаго? А як людзі гадамі жывуць гэтак? А як тыя, чые косці ў зямлі ляжаць? Думаеш, ім лепш? А табе што? Го-о, галубка, каб адно не было

224

горай! Заўтра сонца зноў узыдзе, настане дзень, цяпло, там і сына знойдзем. Ён табе самае ганаровае месца выдзеліць у атрадзе!

— Вы-ыдзеліць... — памякчэла.

— Вядо-ома! Ведаеш, якая ты ў іх будзеш пачотная? Го-о! А цяпер накрыемся і спаць будзем...

Стары з мяшка вывалак пару вайсковых коўдраў, адзенне, вымясціў пасцель, яны ляглі.

Раніцой абладаваны бацька павёў яе ў Каралёўскі лес. Прыбылі туды пасля абеду, толькі дзе шукаць партызан? Цяпер не бяда, шукай хоць тыдзень, час ёсць. Трэба выбраць толькі месца для стаянкі.

Бацька вырашыў, што мы будзем трымацца блізка вады. Якраз недалёка цякла рэчачка Шындзялка, ля яе рос густы беразнячок, а сярод бярозак — куст арэшніку. Бацька абламаў галінку на дрэве, на сучок павесіў карабін, скінуў на траву торбу, узяўся за працу. Нарэзаў ядлоўчыкаў, наўтыкаў зводдаль арэшніку. Панагінаў ляшчыны, прымацаваў вярхі да зямлі, — атрымаўся жывы будан, а глянь збоку — ляшчына як ляшчына! Стары задумаўся над торбамі з харчамі. Пакласці ў кусты? Мышы, здзічэлыя сабакі, лісіцы расцягнуць! І ён нагнуў адну бярозку, прывязаў да вярха торбу, нагнуў другую і дрэвы адпусціў. Торбы зніклі ў густых кронах з маладымі клейкімі лісточкамі. Залез пад арэшнік, узяўся раскладваць пасцель.

А тым часам маці нацягнула святочную сукенку, прычасалася, завязала на тоўсты вузел каштанавыя косы. Адышлася, сарвала пару травінак, паднесла да носа, задумалася.

225

Некаторы скажа аб сваёй маці: «Яна была простая, скромная жанчына...» Не вельмі я ў гэта веру! Кожнаму чалавеку яго маці здаецца не простай. Незвычайнай здаецца і мне мая маці. Не ведаю больш прыгожай жанчыны! Мая мама не знала ніякіх бюстгальтараў, але грудзі ў яе былі высокія, паходка лёгкая, голас меладычны і ніколі не мяняўся. Яна нават цяпер, у сорак год, не выглядала на пажылую замучаную сялянку, у якой дарослыя два сыны, а мела выгляд здаровай прыгажуні - маладзіцы. Скура на твары і шыі паружавела, вочы набралі таго цёмна - сіняга колеру, які мне запамятаўся з дзяцінства. Аднак у яе душы цяпер адбываўся пераварот. Яна не адчувала паху травінак, знаходзілася далёка ад таго, што рабіў муж.

Нешта падобнае маці перажывала ўжо, калі выходзіла замуж. Тады давялося ёй раптоўна развітацца з цяплом матчынага дома, уваходзіць у чужы свет і парадкі. Аднак тады яна была маладая, закладала сваё гняздо, дапамагаў інстынкт мацярынства. Пачалі расці яе дзеці. Спачатку яны былі падуладныя. Потым у іх сталі нараджацца свае ідэі, якія станавіліся і яе ідэямі. На жаль, маці не канчала ніякіх школ. У меру пазнання свету кола інтарэсаў дзяцей расшыралася, яна непрыкметна пачала адставаць, пакуль паміж ёю і сынамі не ўзнікла цэлая адлегласць. Уласныя вуглы, клопаты і прывычны распарадак дня не дазваляў гэтага ёй бачыць, агледзелася яна толькі цяпер. Другі раз рушыўся ўклад яе жыцця, аднак зараз ёй было цяжэй. Маці смутна адчувала, што робіцца як бы непатрэбнай і лішняй на свеце і ніхто ёй ужо не дапаможа. А праз гэтыя думкі мучыла падспудная трыво-

226

ТРЫБУНА чытачоў

У гонар 1000-годдзя

Гурток БГКТ у Паўлах, Бельскага павета, супольна з іншымі арганізацыямі, а асабліва з Саюзам вясковай моладзі апрацавалі праграму святкавання Тысячагоддзя Польскай краіны. Праграма прадбачвае ўдзел моладзі ў грамадскіх чынах, а таксама канкрэтызуе заданні гуртка ў масава-палітычнай і культурна-асветнай працы. І так, напрыклад, гурток рыхтуе гутаркі на тэмы: «Тысячагоддзе краіны» і «Аб барацьбе польскага народа з нямецкім акупантам». Частка гэтых гутарак ужо адбылася. Вельмі ўрачыста будуць святкавацца дзяржаўныя святы і гадавіны важнейшых гістарычных падзей. І так, праграма прадбачвае арганізаванне вечарніц, акадэмій з нагоды 1-га Мая, Свята Адраджэння, 49 гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі, Дня перамогі, 556 гадавіны бітвы пад Грунвальдам, Дня Войска Польскага.

У галіне культурна-асветнай працы шырока выкарыстоўваецца ў гуртку тэлебачанне і фільмы. Будуць таксама арганізавацца сустрэчы з цікавымі людзьмі, партыйнымі дзеячамі, афіцэрамі народнага войска, працаўнікамі культуры. Першая сустрэча адбылася 27 сакавіка з камендантам павятовай міліцыі ў Бельску-Падляшскім — маёрам Чэславам Табарам, вядомым грамадскім і партыйным дзеячом у Бельскім павеце.

У гэтай сустрэчы апрача моладзі масавы ўдзел узялі пажылыя жыхары нашай вёскі. Камендант, таварыш Чэслаў Табар, запазнаў прысутных з працай міліцыі. Сустрэча прайшла вельмі прыемна. Прысутныя даведаліся многа цікавага. У бліжэйшым часе прадбачваецца сустрэча з рэдактарам «Газеты Беластоцкай», пісьменнікам А. Амільяновічам.

С. Філіпюк
Паўлы

Грамадскі конкурс

2 красавіка ў святліцы ў Чыжах адбыўся грамадскі конкурс на тэму аховы здароўя. Удзельнікамі конкурсу былі жанчыны з Чыжоў і з іншых вёсак нашай грамады. Кожнай удзельніцы задалі па тры пытанні, на якія трэба было даць правільны адказ. Найлепш адказала на дадзеныя пытанні жыхарка Збуча, Каця Давідзюк, якая заняла першае месца. Другое месца заняла жыхарка Чыжоў — Станіслава Харкевіч. Каця Давідзюк будзе рэпрэзентаваць нашу грамаду на павятовым конкурсе ў Гайнаўцы. Кожная ўдзельніца конкурсу атрымала ўзнагароду пацяшэння.

Янка Грамадскі
Чыжы

ДАПАМОЖАМ ГРАМАДСКА

Гурток Саюза вясковай моладзі ў Ляшуках (Гайнаўскі павет) у гонар 1000-годдзя Польскай дзяржавы забавязаўся між іншым грамадскім чынам дапамагчы будаваць магазіны ГС-у пры чыгуначным прыпынку ў Нараўцы, а таксама пры будове пункту механічнай апрацоўкі ільну ў сваёй вёсцы.

З нагоды І-га Мая арганізуем мы вечарыну, а таксама ўрачыста будзем адзначаць Дні кніжкі і прэсы.

Яўгень Рэент
Міхноўка

Будуецца гараж

Сельскагаспадарчыя гурткі Гайнаўшчыны многа ўвагі прысвячаюць забеспячэнню машын ад атмасферных ападкаў.

На здымку бачым гараж, які будуецца з прэфабрыкаваных элементаў у сельскагаспадарчым гуртку ў Моры.

Тэкст і фота
Мікола Пракапюк
Гайнаўка

Дарожны чын

Краіна адзначае Тысячагоддзе Польскай дзяржавы і надыходзячы 1 Май шматлікімі грамадскімі чынамі. Такі чын адбыўся нядаўна на дарозе Дубічы Царкоўныя — Тафілаўцы. На работу прыйшло каля 200 чалавек, і было імі выкапана 1 км равоў паабапал дарогі.

Ініцыятарам чыну быў Прэзідыум ГРН у Дубічах Царкоўных. Кіраваў работамі Іван Майстровіч са сваім памочнікам Косцем Чыквінам.

Варта адзначыць і тое, што дарога Дубічы — Тафілаўцы лічылася самай дрэннай у аколіцы.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

Цёмна—непрыемна

Ужо некалькі месяцаў у Кузаве не паляцца электрычныя лямпачкі на вуліцы. Увечары цёмна — хоць ты вочы выкалі. Некалькі разоў звярталіся мы да Грамадскай рады. Апошнім разам старшыня ГРН у Чаромусе гр. Міхась Маркевіч адказаў: — «Мы не будзем штомесяц ладзіць уключальніка. Як бацькі не дапільнуюць сваіх дзяцей, якія збіваюць электрычныя лямпачкі і ўключальнік, дык няхай ходзяць па цёмку». Гэта праўда. Але ніхто не намагаўся шукаць вінаватага. Ні солтыс, ні мясцовыя арганізацыі. А мо аднак грамадская рада ў Чаромусе пацікавілася б гэтай справай?

Мацейка
Кузава

Пойдзем да Алёшкі

— Куды сёння пойдзеш вечарам?

— Пытаеш куды? А да Алёшкі.

А ці ведаеце, хто гэта Алёшка? Алёшка — гэта жанаты дзядзька, вялікі любіцель рускіх песень. Алёша, як паедзе ў Гайнаўку. Бельск ці Беласток, дык абавязкова мусіць купіць пласцінку з песнямі. Што забудзе купіць, а пласцінку заўсёды купіць.

Прыходзяць да яго жанатыя, а таксама хлопцы і слухаюць прыгожага рускага спеву. А там вечар так хутка міне, што не заўважыш і калі.

Г. Мароз
Стараберазова

ДАРАГОЕ СЭРЦАЙКА

У гэтым годзе, а дакладней за некалькі месяцаў я ўжо кончу 7 клас пачатковай школы. Маю 15 год. На мінулыя коляды я пазнаёмілася з Віцем, які ўжо закончыў вайсковую службу. Праўда, з войска ён вярнуўся нядаўна, мінулай восенню. Ён часта да мяне заходзіць і гаворыць, што будзе на мяне 3 гады чакаць, аж скончу 18 год, а тады пажэнімся. Віця мне падабаецца, нават вельмі. Бацькі таксама не ведаюць, што рабіць, проста кажуць мне, каб рабіла так, як мне падабаецца. Бо я хацела б, Сэрцайка, ісці вучыцца далей. Вучуся вельмі добра, настаўнікі таксама хваляць мяне і намаўляюць ісці вучыцца. Але што зрабіць з Віцем? Ён кажа, што на гаспадарцы не патрэбна будзе мая навука, а таксама, што мо тады я яго не захачу. Віця не мае поўнай пачатковай школы.

Парай, Сэрцайка, што мне рабіць?

Таіса
з Бельскага павета

Дарагая Таіса!

Маючы 15 год ты не павінна нават думаць пра Віцю, тым больш, што ты здольная дзяўчына, і бацькі твае згаджаюцца на тваю далейшую навуку. Не можна марнаваць сваіх здольнасцей для таго, каб чакаць тры гады на тое, каб выйсці замуж. Зрабіла б тады вялікую жыццёвую памылку. Калі Віця можа пачакаць на цябе 3 гады, тады і можа больш. А за толькі год можа ўсё змяніцца, мо ён табе будзе ў далейшым падабацца, а мо і не будзе. Час пакажа сваё. Таму раю табе, Таіса, не пакідай навукі, вучыся.

Жадаю поспехаў

Сэрцайка.

га: ці застаўся жывы ў лагеры яе меншы, ці не згніў ён там ужо даўно? Старэйшы вунь, побач, але ці выйдзе жывы з гэтай калатнечы? Яна абсалютна не магла нічога зрабіць, каб яе сыны ўцалелі.

— Ну, то кладзіся, — паклікаў бадзёра бацька. — Ты заўсёды марыла выспацца ўволю, ды не знаходзіла часу. Ідзі, адсыпайся за ўсе гады!

— Тут, мусіць, мура-ашкі, куды ты мяне прывёў?! — раздражнёна пракрычала яна, узыходзячы на коўдру.

— А-ей, як там і з'явіцца адна, то так цябе ўжо і з'есць адразу, думаеш? — пажурыў, як малую.

Маці села на коўдру, падабрала ногі пад сябе, шчыльна падаткнула з усіх бакоў спадніцай. Здаецца надта цвёрда, захацелася сесці лепш, ды ўспомніла, што не дома, дзе можна выбраць месца па густу, і роспачліва азірнулася. Дзікая глуш, усё незнаёмае, чужое. Нават птушкі пялі не так, як у Ліпніках. На бярозах моцна блішчала лісце, і ёй здавалася, што тут сыра. Маці ўздрыгнула. Было шкада да роспачы родных вуглоў, дзе пражыла чверць стагоддзя, выгадавала сыноў. Цяпер давядзецца па-цыганску жыць у глушы, да якой была зусім не прыстасавана. А калі і скончыцца ляснае жыццё, то хіба вернецца ранейшае? І ёй захацелася ўпасці і завыць.

А ў старога была прыдумана цэлая сістэма абучэння жонкі.

— Ну, Маня, цяпер паслухай, што скажу. Калі буду адыходзіць куды, то табе пакідаціму свой наган, — ён

227

дастаў з кішэні рэвальвер, які я яму падараваў. — Во, класці буду сюды, пад коўдру, каб ты магла яго адразу выхапіць...

Маці з абурэннем узняла вочы, успыхнула:

— Куды ты да мяне лезеш са сваім наганам? Я яго ў руках ніколі не трымала і не ведаю, як з яго страляюць!

Бацька чакаў такога звароту, са шчырай гатоўнасцю сказаў:

— Так гэта ж вельмі проста! Глядзі сюды, я табе яго зарадзіў. Во, аж сем патронаў, бачыш? — пакруціў барабан. — А цяпер адцягнеш толькі гэты фокус, наставіш на немца ці паліцая, тут націснеш, бац! — і ўсё! Няма тут нічога цяжкага. Нават можаш зараз паспрабаваць, патронаў шмат! На, бяры...

Маці рэзка, нібы змяю, адпіхнула крывую жалязяку, закрычала:

— Здурэў? Яшчэ такое паскудства буду браць у рукі, бачылі вы, людзі!

— Ы-ы-ых, ду-урная! — надта пакрыўдзіўся бацька і неахвотна запхнуў наган у кішэню.

Праз пару дзён Люба з Нікіцінай уцяклі ад хлопцаў да рэчкі наводзіць свае туалеты. Маці са збанком пайшла па ваду і спаткала дзяўчат. Разам з імі старыя перайшлі ў лагер.

ПРАЦЯГ БУДЗЕ

228

КІНО

Праграма на 25—30. IV. 1966 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Trzy życzenia" (czeski), 25—26. „Mam 20 lat" (radz.), 27—28. „Syn skazańca" (angl.), 29—30.

Кляшчэлі

„Nieprzyjaciel u progu" (radz.), 25—26. „Witajcie, wstęp wzbroniony" (radz.), 27—28. „SOS na Pacyfiku" (angl.), 29—30.

Дубіны

„Casanowa znad Dunaju" (węgierski), „Nowy Gilgamesz" (węgierski), 29—30.

Нарва

„Ballada o dziewczynie" (wietnamski), „Inspektor Morgan prowadzi śledztwo" (angl.), 27—30.

Нараўка

„Późne popołudnie" (polski), „Człowiek I-go stulecia" (czeski), 27—30.

Чыжы

„Daleka jest droga" (polski), „Skarb" (polski), 27—30.

Дубічы Царкоўныя

„Bracia" (czeski), „Profesorek" (franc.), 27—30.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Wyższa zasada" (czeski), „Lekkoduchy i dziewczyna" (radziecki), 27—30.

Орля

„Człowiek z fotografii" (jugosłowiański), „Drewniany różaniec" (polski), 27—30.

Райск

„Gładka skóra" (franc.), „Biały szejk" (włoski), 27—30.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Najdroższa" (radz.), „Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 27—30.

Міхалова

„Towarzysz Regend" (czeski), 25—26. „20 godzin" (węgierski), 27—28. „Ranny w lesie" (polski), 29—30.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Ktoś obok ciebie" (NRD), 25—26. „Człowiek z fotografii" (jugosł.), 27—28. „Koniec naszego świata" (polski), 29—30.

Мілейчыцы

„Przyroda i my" (radz.), 25—26. „Mandacik proszę" (franc.), 27—28. „Obok prawdy" (USA), 29—30.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Zakwitnie ziemia" (franc.), 25—26. „Małpia kuracja" (USA), 27—28. „Obrońca z urzędu" (angl.), 29—30.

Шудзялава

„Dwója z wychowania" (radz.), „Dwaj w stepie" (radz.), 27—30.

Сідра

„Mężczyźni na wyspie" (polski), 25—26. „Testament uczonego" (radz.), 27—28. „Olbrzym" (USA), 29—30.

Сухаволя

„Koniec naszego świata" (polski, „Jesienny dzień" (wietnamski, 27—30.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор

„Dramat w kosmosie" (radz.), „Irena do domu" (polski), 29—30.

Ліпск

„Całe złoto świata" (franc.), „Winda towarowa" (franc.), 29—30.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok i Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458 Błk 1039 D-3

МАНЮКА

Казалі, апошні манюка сканаў...
А можа няпраўда? А можа мана?
То ж быў адмысловы, выключны пляткар.
Няўжо ўзяў з сабою ён рэдкі свой дар?
Бо гэтак маніў пры жыцці ён без меры,
Што нават і ў смерць яго нельга паверыць.

ГЕНАДЗЬ КЛЯЎКО

— Наш сусед унізе вельмі музыкальны — заўсёды стукае нам у такт.

А-ааа!

— Доктар!.. Доктар!.. Што рабіць? Дзіця безупынку крычыць.

— І даўно крычыць?

— Тры нядзелі... Як з радзільні прынеслі, так і закрычаў.

— Распавіце. Цяпер не крычыць?

— Не крычыць.

— Спавіце. Цяпер крычыць?

— Крычыць...

— Зразумела?

— Незразумела...

— Мілае дзяўчо, спавіваць трэба ўмеючы. Гэта вам дзіця, а не мяшок з бялізнай.

— А мы гэтага, доктар, у школе не праходзілі.

— І дарма... Я для будучых маці наладжваў бы экзамен: здала, можаш ісці радзіць, не здала — роды пераносяцца на другі год. Да пабачэння.

— Да пабачэння... Доктар, доктар!.. Ці не можаце вы за адным захадам вытлумачыць, чаму крычыць мой муж?

— Даўно крычыць?

— Паўтара года. Як шлюб узялі, так пачаў крычаць.

— Як корміце?

— Добра кармлю. Прыношу са сталоўкі.

— Самі варыць не можаце?

— Магу... Толькі я не прабавала.

— Мілае дзяўчо, карміць трэба ўмеючы. Гэта вам муж, а не скрынка для смецця. Да пабачэння.

— Да пабачэння... Доктар, доктар!.. Ці не можаце вытлумачыць, чаму крычыць бацька мужа, калі я яму нагавіцы пачынаю гладзіць?

— А дзе ў нагавіц найлепш складка атрымліваецца: спераду ці ззаду?

— Збоку...

— Мілае дзяўчо, гэта ж бацька мужа, а не цыркавы клоўн. Да пабачэння.

— Да пабачэння... Доктар, доктар!.. Чаму крычыць суседка, калі мая чарга падмятаць панадворак?

— А як вы падмятаеце: на сябе ці ад сябе?

— На яе...

— Да пабачэння...

— Да пабачэння... Доктар, доктар!.. А чаму крычыць...

— А-а-аа — ааааа...

— Доктар, што з вамі?

— Мне дрэнна...

— Зараз я вам акажу апошнюю дапамогу.

— А-а-а! Першую!

— Магчыма... Мы гэтага ў школе не праходзілі. Вось калі б вас трэба было пагабляваць ці пабяліць... У нас у школе вучылі толькі габляваць і маляваць.

— А-аа — ааааа...

— Доктар, што вы на мяне крычыце?

— Я не на вас крычу... Я крычу на Міністэрства асветы, копія крыку ў газеты, копія ўсім зацікаўленым асобам... А-ааа...

Фелікс Камаў

ВУЗЯЛОК НА ПАМЯЦЬ

Размаўляюць два хлопчыкі.

— Што гэта за вузялок у цябе на насоўцы?

— Гэта маці завязала, каб я не забыў кінуць пісьмо ў скрынку.

— Ну, і ты кінуў?

— Не. Маці забыла даць мне пісьмо.

ЗВЫШ МЕРЫ

— Прывітанне, Пятро! Чаго ты такі сумны?

— Крыўдна мне. На дзве мінуты спазніўся на поезд.

— А скорчыў такую фізіяномію, быццам спазніўся прынамсі на дзве гадзіны...

ПРАГРЭС

Урач-псіхіятр, вярнуўшыся з адпачынку, распытвае аб стане здароўя некаторых хворых:

— ...А як той, што ўяўляў сябе Луі XIV?

— Яму значна лепш — цяпер ён лічыць сябе ўжо Луі XII.

КАРАЦЕЛЬКІ

АПАЛОНІК

Пад рыбу цэлiў,
задавака,
Аж покуль жабай
не заквакаў.

МУЗЫЧНЫ ПЕНЬ

Ля Пня канцэрт
валі звяры —
І Пень быў выбран
у журы.

ЧАЙНІК

Шыпіць на іншых
дужа многа,
Як дапякуць
яго самога.

Сымон Блатун

ДАКЛАД

Мядзведзь пазваніў ваўку. Папрасіў выступіць з дакладам перад янотамі.

— Будзе зроблена!

Дарэмна яноты правялі вечар на паляне. Захварэў барсук — памочнік ваўка. А ён якраз пісаў шэраму даклад.

М. Сергіевіч

ВЕТЛІВАСЦЬ

— Навошта ты ўдарыў свайго маленькага брата?

— Мне стала сумна гуляць з ім, а ён усё не хацеў ісці дадому.

— Дык ты ж мог сказаць яму, каб ён ішоў дадому.

— Але, тата, гэта было б нветліва!

ПАШАНЦАВАЛА

— Я чуў, што ты быў у Афрыцы. Ці многа было цікавага?

— О, вядома! Я нават удзельнічаў у паляванні на львоў?

— Ну і як? Пашанцавала?

— Яшчэ б! Ніводнага не сустрэў.

ПРАНІКЛІВАСЦЬ

— Ведаеш, дарагая, я ніяк не магу зразумець гэтую Паўловіч. Яна не бачыць у сваіх дзецях ніводнага недахопу.

— Што зробіш? Такія ўсе маці.

— Як ты можаш так гаварыць? І я маці, але калі б у маіх дзяцей быў хоць адзін недахоп, я адразу заўважыла б.

ДЗЕЯСЛОЎ

— Ірына, што за часціна мовы «сёння»?

— Гэта дзеяслоў.

— Тады ўтвары мінулы час ад гэтага «дзеяслова».

— Калі ласка: «Учора».

Хто капае яму другому, сам сабе ўзводзіць надмагільны помнік.

УСЯЧЫНА

Усё людскае нам не чужое...

Кур'ёзы

ЦІКАВАЯ ПРАПАНОВА

Нейкі Сміт, які жыве ў Нью-Йорку, на Пятай авеню, памылкова атрымаў пісьмо, адрасаванае яго цёзку з Шостай авеню. У пісьме была катэгарычная прапанова: «Калі вы на працягу трох дзён не вышлеце па адзначанаму адрасу 10 тысяч долараў, ваша жонка будзе ўкрадзена і забіта».

Сміт, які атрымаў пісьмо, адразу ж адказаў: «Я не той Сміт, але дазвольце паведаміць, што Ваша прапанова мяне вельмі зацікавіла».

НЕАБХОДНЫЯ ЗАХАДЫ

Будынак брытанскай палаты абшчын вядомы сваімі пастаяннымі скразнякамі. Нядаўна нехта з дэпутатаў патрабаваў устанавіць у парламенце падвойныя рамы. Адна лонданская газета з гэтага выпадку ўедліва пісала: «Грымаючы пад увагу вельмі нязначную большасць урадавай партыі, сапраўды рызыкоўна дапусціць, каб хто-небудзь з дэпутатаў-лейбарыстаў прастудзіўся і не прыняў удзелу ў галасаванні».

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе дзяўчат Ніны, Любы і Тані з вёскі Р., Сямяціцкага павета, змяшчаем беларускую песню:

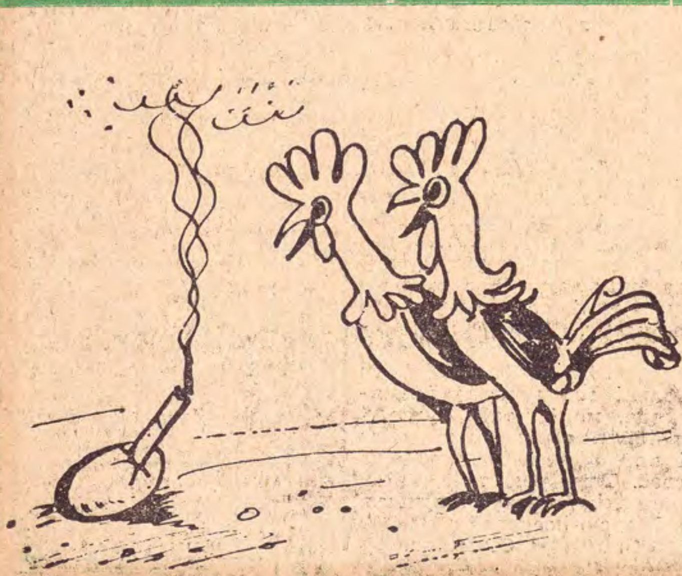
Штосьці мне вясною марыцца

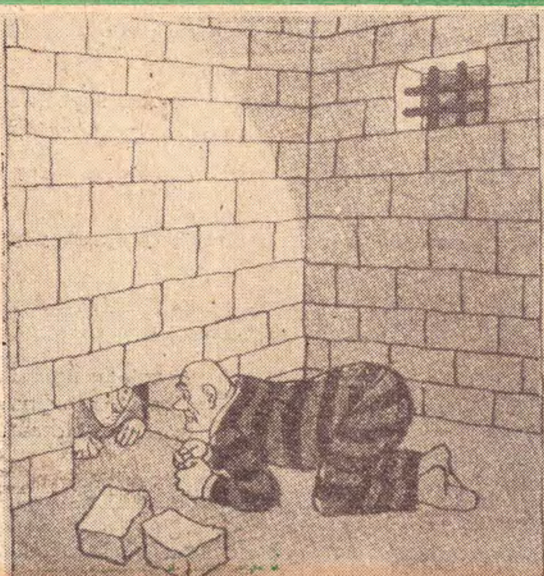
Штосьці мне вясною марыцца —
У жыцці такое здарыцца, —
Сэрца з сэрцам, знаю, стрэнецца,
Прыйдзеш ты, любоў, мне верыцца,
Прыйдзеш ты, прыйдзеш ты,
Прыйдзеш ты, любоў, мне верыцца. (2 разы)

Нізка долу нахілёная,
Шэпча вербіна зялёная
Па-над рэчкай быстрацечнаю...
Дачакаюся сардэчнага.
Ой, свайго, ой, свайго
Друга мілага, сардэчнага. (2 разы)

У цвеце сад, як запарошаны,
Прыйдзе любы мой, харошы мой, —
Нездарма мне сніцца, марыцца, —
У жыцці такое здарыцца,
Знаю я, знаю я,
Знаю я — такое здарыцца. (2 разы)

— Глядзі, гэты вылупак ужо курыць!..

— Разам уцякаем?
— Не магу, я стражнік...